

стуні із Брізбену, Гобарту, Мельборну, Джілонгу, Баларату та Сіднею. Крайові коменданти — Р. Савчак та О. Тарнавська були відповідальні за переведення та програму табору. У склад б'улави входили Я. Кужіль, І. А. Гриневич, Б. Тарнавський, М. Куцан, Д. Масляк, М. Умриш, М. Стельмахів, В. Вишняковський та Р. Дехнич. Загальний стан таборовиків був — 55.

Мандрівний табір без уваги на повідомлення та заохоту не мав багато учасників. Мандрівка, яка тут є відмінна як на інших континентах, ішла "б'ушом" із своїм питоменним підшиттям та фавною, що дало пережиття та побажаний успіх.

Загальне враження цього річного таборування можна окреслити ось як: позитивним є загальний стан таборів, який налісав 427 учасників — себто 46% загального стану нашого пластунаства. Позитивним є теж велике число старшого пластунаства, яке взяло участь як члени таборових б'улав та несли тягар відповідальності за переведення програми чи господарки.

Треба теж відмітити деякі недомогання, які спричинили обставини, а подекуди організатори. Положення таборів близьке міст дає можливість непланованих ані неконтрольованих відвідувань не лише батьків, але й посторонніх осіб. Такі відві-

дини не причиняються позитивно до нормального проведення таборових зайнять.

Три головні табори мають своєрідно відпочинковий характер із центральною кухнею, басейнами та іншими спорудами. До тепер тільки табори, організовані КПСтаршиною, затримали суто пластовий характер по засаді: "як постелиш, так будеш спати, як звариш, так будеш їсти", і треба признати, що вишкільні табори є проваджені в дійсно пластовій атмосфері, що її учасники приймають із захопленням. На загальних таборах відчувається брак зайнять для старшого юнацтва, якого ані семафор, ані індіанські знаки не можуть так захопити, як, наприклад, "сирф-борд", які є тепер останнім криком моди ровесників їхнього віку. У загальному спостерігаємо вживання двох мов, мова "урядова" — українська, якою говорять коменданти, бунчужний, старші впорядники, та розговорна англійська, якою можна заговорити до товариша та молодшого впорядника. Це є наслідок наших обставин...

Всі табори відвідали члени Крайової Пластової Старшини пл. сен. Роман Савчак, крайовий комендант пластунів, та пл. сен. Ігор Гриневич, як також представники СОУА.

Ірич

Щойно появилася дуже цікава книжка на тему кібернетики:

КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

Написав: АТАНАС ФІГОЛЬ

46 сторінок, ціна в Канаді і США 50 центів, а для інших країв рівновартість у їхній валюті. — Замовляти в адміністрації "Пластового Шляху": **Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W. Toronto 9, Ont. Canada**

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 2 (13)

ТОРОНТО

1967

Редакційна колегія:

Головний редактор: пл. сен. Юрій Пясецький; в.о. головного редактора: пл. сен. Осип Бойчук; члени: пл. сен. Орест Гаврилюк, пл. сен. Яро Гладкий, пл. сен. Ольга Кузьмович, пл. сен. Любомир Онишкевич, пл. сен. Микола Плавюк, пл. сен. Володимир Савчак, ст. пл. Данило Струк, пл. сен. Омелян Тарнавський, пл. сен. Атанас Фіголь. Мовний редактор: пл. сен. Іван В. Манастирський. Матеріали, що стосуються до Пластового Конгресу Другого, зредагував пл. сен. Атанас Фіголь.

Технічний редактор і адміністратор: пл. сен. Омелян Тарнавський

ЗМІСТ

Відчинено широко пластові вікна	1
3 промови митрополита	3
І. В. М.: Роман Голод не живе	4
Резолюції 4-их зборів КУПО в діаспорі	5
А. Фіголь: Проблеми дії та розвитку пл. організації	8
Ю. Старосольський: Вступне слово модератора	26
О. Репетило: Слово пластової виховниці	31
Виховне питання на Світовому Конгресі Вільних Українців	39
І. В. Манастирський: "Забувайте українську мову"	42
Л. Храплива: Перша сесія Пластового Конгресу Другого	44
Четвері збори КУПО	48
Голос старшого пластуна на КУПО	53
Склад нових органів головного пластового проводу	54
В. Савчак: Вибрана бібліографія про Україну	55
Пожертви на пресфонд "Пл. Шляху"	60
Ірич: Пластові табори в Австралії в 1966/67 р.	63

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами авторів, висловлюють їх власні погляди, які не завжди мусять покриватися з поглядами редакції чи головного пластового проводу.

Річна передплата: США і Канада — 5.00 дол., Австралія — 3 дол., Австрія — 90 шіл., Аргентина — 250 пез., Бразилія — 200 кр., Великобританія — 1.0.0, Німеччина — 10 н. м., Франція — 15 фр. Ціна одного числа у США і Канаді \$1.25.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
Mr. Osup E. Boychuk,
23 Neibel St.
Detroit, Mich., 48212, USA

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:
Plastovy Shliakh, Magazine
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ont., Canada

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine, published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n, 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ontario, Canada Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Число 2 (13)

Торонто—Канада

Квітень 1967

ВІДЧИНЕНО ШИРОКО ПЛАСТОВІ ВІКНА

(ПШ) Перша Сесія Пластового Конгресу Другого (ПКД) за нами. Вона пройшла з успіхом і стала доброю увертюрою для дальших праць конгресу. Очевидно, не закриваємо очей на її браки, і ми свідомі тих небезпек і труднощів, що стоятимуть на шляху завершення початого. Перша Сесія винесла наступні три рекомендації, які були схвалені одностайно 4-ими Зборами Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО) і стали обов'язковими напрямними пластової системи:

1. Ми, пластуни, прагнемо зберегти національно-етнічну ідентичність української спільноти поза межами України і послідовно її розбудовувати для виконання завдань у службі Україні.

2. Звертаємося до всього українського суспільства, а зокрема до українських церков, політичних середовищ, громадського сектора, кожної української родини, молоді генерації — з проханням зрозуміння, співпраці й допомоги у здійсненні наших завдань.

3. Пласт постановляє активно включитися до підготовки й проведення Світового Конгресу Вільних Українців. Виконанням праць, пов'язаних із тим, займеться Головна Пластова Булава за вказівками Головної Пластової Ради, спираючись на матеріалах і висновках, приготованих ПКД.

Повищі постанови становлять органічну цілість. Вони визначають широкий зміст і засяг праці для пластової організації на найближче майбутнє.

Основна проклямація, з'ясована у першій резолюції, має подвійний характер. З одного боку, вона дає позитивну відповідь на сучасну конечність боротьби з проявами денационалізації серед української дія-

спори, і в тому розумінні вона є усучасненням завдань Пласту. З другого боку, вона є поворотом до джерел, пригадуючи нам, що основним завданням Пласту є, — як і було колись на його початках, — бути борцем за збереження української душі, за збереження української духової і матеріальної національної субстанції.

В недавньому минулому ми трохи призабули ті «джерела» під впливом актуальних завдань визвольної політики. Ми звикли були трактувати Пласт як український скавтінг з метою безпосереднього включення його в українську визвольну боротьбу.

Сьогодні ми виразно підкреслюємо, що зберігати свою національну ідентичність і розбудовувати її в батьківщині, поза її межами, у скупченнях діаспори чи одинцем — треба для виконання завдань у службі Україні. У цьому міститься також ідея безпосередньої співучасті у визвольних змаганнях, але не тільки вона.

У другій точці рекомендацій є апел до співпраці всього українського громадянства, інтегральною частиною якого Пласт завжди був і залишається. Із цієї залежності випливають усі повинності Пласту супроти своєї спільноти, як теж і всі зобов'язання української спільноти супроти свого Пласту.

Наприкінці рекомендація третя є частковим застосуванням засадничого ставлення у двох перших точках до конкретно-актуальної проблеми інтеграції всіх українських сил у вільному світі. Визнаючи завжди початковою ідеєю української цілості, ставлення Пласту до ідеї Світового Конгресу Вільних Українців може бути тільки активно-позитивне.

Усучаснення Пласту відбилося теж особливо у цілій атмосфері конгресу та в усіх тих «наголосах», що їх було виразно чути у виступах прелегентів, у голосах дискутантів, в розмовах серед учасників. Помітне було виразне пересування проблематики на ситуацію сучасного молодого українського покоління, як також і його активна участь у Сесії. Виразне намагання зрозуміти всі труднощі молодого покоління, дати йому повну можливість вільно включити себе в українське, зокрема пластове життя. Дати йому можливість інтегрувати себе в широкий зокільний світ при повному збереженні національної ідентичності. Відважне й безкомпромісове називання на ім'я всіх негативних явищ, заперечення соромливого закривання власних помилок і браків, сміливе шукання нових шляхів, нових розв'язок проблем... Це була здорова, позитивна атмосфера конгресу.

Треба сподіватися, що ця атмосфера перенесеться в усі пластові осередки, викличе бадьорливі настрої та в доброму розумінні заактивізує молоде покоління. Це дає також надію, що далішні праці Пластового Конгресу Другого могутимуть увінчатися бажаним успіхом.

3 ПРОМОВИ МИТРОПОЛИТА

За вінніпегським тижневиком "Поступ" подаємо для інформації та на роздум наших читачів уривок промови, яку на вчорашньому бенкеті, що відбувся у Вінніпезі 12 лютого ц.р. з нагоди 10-річчя Української Католицької Митрополії в Канаді, виголосив Високопреосвященніший Митрополит Максим Германюк. У 9 числі "Поступу" з 26 лютого ц.р. читаємо: Підкреслюючи Боже призначення для нашої Церкви і ставляючи поруч нього зрозуміння сучасних українців для цієї своєї величної та ітсоричної місії, Митрополит з жалем, який ламав його голос, стверджував, що багато-багато з нас не то несвідомі своєї ролі, але й діють всупереч до неї:

«Що ми робимо? Ми іноді наче кажемо Богові, що не підємо стежками, які Він нам показує, і не хочемо виконувати того, що запланувала Його Свята Воля: Він каже нам бути собою, а ми? — Ми втікаємо від своєї Церкви і від того усього найкращого, що віками вміщене в ній з української світлої духовости, культури й мистецтва. Ми легковажимо своїм обрядом, хоч тим обрядом захоплюється вся Вселенська Церква, і раді переймати інші, куди бідніші та сіріші. Ми відкидаємо рідну традицію, що має тисячолітні скарби, і готові летіти за світлячками та блудними возниками дешевої та позліткованої реклями. Ми відмовляємось від українства і гонимо за чужим возом, на якому сидять інші, що зовсім не бажають зробити нам на ньому місце. Ми покидаємо рідну хату і стаємо під чужим порогом у ролі прошака, якого не радо приймають під дах. Ми не любимо рідної мови...».

«О, не легко бути собою. Для цього треба мужности, треба відваги, треба відповідальности, треба честі і рішучої, координованої та цілеспрямованої дії. І така вимога стоїть однаково перед Владиками, священиками, вірними, всім українським організованим життям. Бути собою не легко, виконувати призначене Богом, — для цього треба зусилля...».

ДО НАС ПИШУТЬ:

● Дякую за надіслані мені досі числа "Пластового Шляху", які прочитую "від дошки до дошки" з великим зацікавленням... **Пл. сен. Любов Цегельська, Рочестер, США.**

● Пересилаю на пресфонд "Пл. Шляху" \$26,25, які склали: пл. сен. Дарія Навроцька — 12,00 дол., Осередок Праці УПС — 14,25 дол. (20% доходу із Різдвяного Ярмарку). Скобі! За ОП УПС: **пл. сен. О. Котович, скарбник, Вінніпег, Канада.**

● Дуже дякую за надсилання до нашої пл. станиці "Пл. Шляху". Він дуже цікавий, повний вартісних актуальних статей, витриманих на високому рівні... **Пл. сен. Я. Іваницький, Ноттінггам, Великобританія.**

РОМАН ГОЛОД НЕ ЖИВЕ

Відійшов від нас несподівано, в повні духових сил і в роках, які ще дозволяли на довге творче життя. Міцний організм — підкошений війною, концентраційним табором і тяжкою громадською працею — не витримав вимог, які ставила йому невгнута воля і невтомний дух. Знесилене серце відмовило дальшій служби великій ідеї, якій Покійний був вірний усе життя, і наш незабутній Друг відійшов від нас назавжди, а з Ним відійшли великий досвід, широке знання, багата уява, проникливий розум, непересічна інтелігенція, невтомна енергія й невичерпне джерело ідей.

Це була багата індивідуальність, що її широка скаля сягала від комерції — через політичну, організаційну й суспільно-громадську діяльність — аж до філософії, соціології та ідеології. За вдачею фронтовик, Він мав теж і багате, барвисте, різноманітне життя: від молодечого революціонера-підпільника з обов'язковими польськими тюрмами — через гарячкову організаційну діяльність у воєнні роки в окупованій німцями Україні і в слід за тим через гестапівські катівні і кацет — аж до партійно-політичної боротьби. А після війни далі на фронті, на найважливіших відтинках: виховному (Пласт) і культурному (Енциклопедія Українознавства). І це була лицарська вдача: Він був вірним приятелем людей доброї волі і непримиренним ворогом того, що вважав лихом і нечесно.

Від кількох років поважно хворий, не шанував себе і не занедбував добровільно прийнятих обов'язків: ще кілька днів до смерті живо цікавився сесією Другого Пластового Конгресу та зборами КУПО і інтенсивно займався справами Енциклопедії Українознавства — і це була, мабуть, та остання краплина, що сповнила чашу Його життя по вінця. Він відійшов від нас, не здавши позицій, у першій лінії до останньої хвилини, до кінця вірний своїм ідеалам.

Не багато мало і матиме честь так славно закінчити своє життя.

В. Й. П.

І. В. М.

На бажання Дружини нашого незабутнього Друга Романа Голода члени Його рідні, приятелі, знайомі і друзі з куреня УПС "Лісові Чорти", разом 153 жертводавці, замість квітів на свіжу могилу Покійного склали пожертви на фонд Енциклопедії Українознавства в сумі 2.324 долари. — Таким особливим способом гідно віддано Покійному останню шану, жертвуючи для справи, для якої Він майже повні два десятироки віддано трудився. Усі пожертви були проголошені п'ятьма списками в нашій пресі.

РЕЗОЛЮЦІЇ

4-их ЗБОРІВ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Провідники Українського Пласту, об'єднаного в Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО) у вільному світі, зібрані на 4-тих Зборах Конференції у днях 1 і 2 січня 1967 року в місті Албани, стейту Нью-Йорк, у Сполучених Штатах Америки, стверджують черговий раз, що:

Український Пласт, хоч діє у формі самостійних пластових організацій у шістьох країнах на трьох континентах, творить сьогодні і хоче далі творити ідейну єдність у службі для українського народу, виходячи з основного принципу міжконфесійності і непартійності.

А. ЗАГАЛЬНІ РЕЗОЛЮЦІЇ

1. Збори вітають Основоположника Українського Пласту, проф. д-ра Олександра Тисовського — Дрота, і з приводу Його 80-річчя складають Йому найширші побажання.

2. Із синівською пошаною Збори шлють поклін і привіт Ієрархам Українських Церков, зокрема вітають кожний їхній почин, що веде до впорядкування відносин серед української спільноти та єдності і збереження українського характеру наших Церков, як теж бажають повних успіхів у справі організаційного завершення української православної та католицької Церков своїми патріярхами.

3. Збори вітають усю українську молодь, а зокрема молодь згуртовану в молодечих організаціях.

Молодим братам і сестрам в Україні бажають сил і витривалости у їхніх зусиллях за збереження національного обличчя і відстоювання української культури, а зокрема мови, перед русифікаторським тиском.

Українську молодь у вільному світі Збори закликають зберігати вірність Україні, розвивати українську національну культуру і традиції, а передовсім вивчати та плекати українську мову, як необхідну для збереження української духовности.

4. Збори щиро вітають усі українські школи, курси українознавства, їх патронів та всіх українських педагогів, бо їхня віддана праця над молоддю уможливила виховну діяльність Пласту.

5. Збори, розуміючи велику вагу духових вартостей для життя і поступу нації, вітають із вдячністю діячів української культури в Україні, на засланнях та у вільному світі.

Б. ДІЯЛЬНОСТЕВІ РЕЗОЛЮЦІЇ

1. Збори доручають Головній Пластовій Булаві присвятити належну увагу 50-им роковинам Самостійности і Соборности України і використати їх виховне значення у складанні програм діяльності, а особливо підкреслити державницьку та соборницьку настанову як у пластових публікаціях, так і у виховній практиці та громадських зв'язках Пласту.

2. Збори доручають Головній Пластовій Булаві відповідне відзначення 50-их роковин "29-го квітня" — акту піднесення українських прапорів на Чорноморській флотії.

3. Збори вважають, що успішні вияви діяльності Пласту в ділянці міжнародних зв'язків у минулому і унікальні можливості, які дає факт відбуття Світового Джемборі в 1967 році саме на терені США, накладають на головний пластовий провід виразне завдання знайти якнайбільш доцільну і можливу форму участі Пласту в цьому Джемборі і за допомогою крайових пластових старшин організувати таку участь.

4. Збори вважають, що для підсилення кількості й якості пластових виховників треба конечно подбати про найшвидше наладнання Кадри виховників та опублікувати повну програму вишколу. Одночасно стверджують, що в сучасних умовах слід прямувати до професійного підходу у пластовій праці.

5. Збори стверджують, що спеціалізаційне пластування для старшого юнацтва є конечним і корисним виявом, та доручають Головній Пластовій Булаві покликати реферат пластової спеціалізації для розпрацювання і реалізації цієї ділянки.

В. ОРГАНІЗАЦІЙНІ РЕЗОЛЮЦІЇ

1. Збори стверджують потребу здефініювати завдання та обов'язки Головної Пластової Ради і Головної Пластової Булави та їхніх членів і уточнення їх відношення та методи співпраці з крайовими пластовими старшинами. Одним із завдань Головної Пластової Ради і Головної Пластової Булави, крім координації діяльності, повинно бути плянування на далеку мету та створення точної візії Пласту в майбутньому. Щоб таке плянування уможливити та скріпити зв'язок між Головною Пластовою Булавою і поодинокими крайовими пластовими старшинами, Збори поручають включити голів крайових пластових старшин у пленум Головної Пластової Булави та дати їм повні права на пленумі.

2. Збори вважають доцільним дати право голосу булавним старшого пластування на засіданнях Головної Пластової Булави.

3. Збори доручають Головній Пластовій Раді, щоб вона на майбутнє покликувала за рік перед Зборами Конференції номінаційну комісію, яка підшуквала б людей до Головної Пластової Ради і Головної Пластової Булави та подала б їх прізвища крайовим пластовим старшинам найпізніше за місяць перед Зборами, щоб учасники Зборів могли запізнатися з особами кандидатів.

Збори схвалили теж наступні

РЕКОМЕНДАЦІЇ І ВНЕСЕННЯ

першої сесії Пластового Конгресу Другого.

А. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЛЕНУМУ КОНГРЕСУ

1. Ми, пластуни, прагнемо зберегти національно-етнічну ідентичність української спільноти поза межами України і послідовно її розбудовувати для виконання завдань у службі Україні.

2. Звертаємося до всього українського суспільства, а зокрема до українських Церков, політичних середовищ, громадського сектора, кожної родини, молоді, генерації — із проханням зрозуміння, співпраці й допомоги у здійснюванні наших завдань.

3. Пласт постановляє активно включитися до підготовки й переведення Світового Конгресу Вільних Українців. Виконанням праць, пов'язаних із тим, займеться Головна Пластова Булава за вказівками Головної Пластової Ради, спираючись на матеріялах і висновках, приготованих Пластовим Конгресом Другим.

Б. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЛІКАРСЬКОЇ КОМІСІЇ КОНГРЕСУ

З огляду на послаблення уваги до здоровельних справ у Пласті заходить потреба підкреслити такі моменти у пластовій виховній системі:

1. Пласт повинен бути тривалою школою здоров'я; здоровне виховання повинно починатися вже в юнацтві, а спеціальна увага повинна бути присвячена юнацтву.

2. У Пласті треба навчити теоретично і практично, як користати з природних благодатей повітря, сонця й води. Пластун повинен опанувати способи гартування свого тіла. Він теж повинен засвоїти собі засади здорової відживи.

3. Щоб рух набрав належного культу серед пластунів, треба у Пласті дотримуватись вимоги здобування відзнаки фізичної вправности у кожній пластовій пробі. Фізичне виховання у Пласті повинно йти радше під гаслом умасовлення серед усього членства, ніж під гаслом участі в змаганнях.

4. З уваги на найновіші дослідження, які виказали велику загрозу для здоров'я і життя людини від курення тютюну і пиття алкоголю у кожному віці, мусить бути у Пласті привернена давня суворобна абстиненція. Серед пластового юнацтва не можна толерувати ніяких відхилень від неї. Тому, що в останніх часах починає ширитися серед загалу молоді також наркоманство, треба перевести спеціальні запобіжні заходи в тій справі. Пластуни-лікарі повинні почуватися до обов'язку постійно й усіма доступними засобами вести освідомну акцію серед усієї української молоді про шкоди, які робить здоров'ю вживання тютюну, алкоголю та наркотиків.

У пластових домівках, на пластових оселях та імпрезах алькоголь не може мати місця.

5. Відомо, що приклад — це найдужчий засіб у вихованні. Тому теж пластові виховники й пластуни на провідних постах мусять особливо служити добрим прикладом пластовому доростові, а всі пластуни — не-пластовому довіллю у плеканні здоров'я.

В. ВНЕСЕННЯ ПЛЕНУМУ КОНГРЕСУ

Дальше ведення Пластового Конгресу Другого Збори Конференції передають новій Головній конгресовій комісії. Ця комісія складається з 7-ох членів, обраних Зборами, і має бути доповнена членами, визначеними кожною крайовою пластовою організацією в числі по три особи.

Г. ВНЕСЕННЯ КОНГРЕСОВОЇ КОМІСІЇ

Пластуни, яким доручено репрезентувати пластові установи на різного роду з'їздах, нарадах чи у громадських установах, мають при вирішенні питань, у яких входять у гру партійні спори, керуватися власним сумлінням на основі пластової присяги і пластового закону. Вони, здаючи собі справу з того, що репрезентують пластунів і дітей батьків, які в даному питанні можуть займати протилежні становища, мають ставитися до тих спірних питань так, щоб зберегти Пласт від міжпартійних конфліктів.

Атанас Фіголь

ПРОБЛЕМИ ДІЇ ТА РОЗВИТКУ ПЛАСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ДІЯСПОРІ

ІНАВГУРАЦІЙНА ДОПОВІДЬ НА ПЕРШІЙ СЕСІЇ ПКД

Пластовий Конгрес Перший

Перед вісімнадцятьма роками, в Ашаффенбурзі 1948 року, ми відбували Пластовий Конгрес Перший. Тоді за нами лежали, — на тлі тридцять'ятилітньої історії Українського Пластового Уладу і на тлі ще так свіжо пережитих подій і наслідків другої світової війни, — три роки відновленої діяльності Пласту у таборах переміщених осіб Німеччини та Австрії.

З історичної перспективи двох десятиків років і з власних суб'єктивних спогадів ми знаємо, що відродження Пласту тоді, у 1945 році, було спонтанним виявом реакції на всі заборони легальної дії молодечої укра-

їнської організації на теренах України на протязі останніх декад 20 сторіччя під окупантськими режимами — московським, польським, чеським, румунським, мадярським, німецьким і — остаточно — тотальним советсько-московським. Була це самозрозуміла природна й позитивна реакція спільноти, хоч і розтороженої колесом подій найновішої історії, але спільноти, яка не втратила віри у свої найвищі ідеали та й далі стояла в затижній боротьбі за них.

Свідомість стосунків у покинутій, наново поневоленій батьківщині, свідомість політичних мотивів великого «ісходу» і свідомість нової ситуації, що давала щоразу то більше можливостей для свободного вияву спільнотного життя, — були домінуючими стимулами для розгорнення все-сторонньої громадської, політичної і релігійно-церковної діяльності українців у таборах переміщених осіб у перші післявоєнні роки. Життєві умовини в таборах ДП — під опікунчими крилами УНРА і ІРО — були пригожі, навіть дуже догідні для віднови громадського життя, у тому теж і для нового спонтанного відродження пластового руху.

Передусім табори ДП усунули найбільшу перешкоду для будь-якої організаційної праці у країнах із тотально розтороженою комунікаційною сіткою, з уповні розваленими соціально-економічними стосунками та з усіма наслідками програної війни. Табори ДП перекреслили з першого ж дня розпорошеність українців (і всіх інших національних груп) на теренах після-воєнної Німеччини та Австрії під окупацією західних альянтів.

Упродовж короткого часу, до кількох місяців, постали цілі села, містечка і міста, що нараховували кожне сотні, тисячі, а то й кільканадцять тисяч українського населення. У таборах ДП людей приміщували, годували та одягали задарма. Затруднення-праці не було. Люди доволіно розпоряджали своїм часом. Дошкульний брак засобів комунікації, знищеної воєнними подіями, з бігом часу меншав.

Того роду обставини давали об'єктивні можливості для громадської активності. Із чималої вже перспективи часу мусимо ствердити, що ми, пластуни, ці обставини використали добре. Уже кілька тижнів після капітуляції Німеччини, в липні 1945 р., відбувся перший пластовий з'їзд у Карльсфельді біля Мюнхена, а потім цілий ряд зборів, зустрічей, нарад, відправ, курсів, таборів... Пригадаймо тільки найважливіше: наші щорічні загальні з'їзди в Мюнхені, Регенсбурзі, Цуффенгавзені, міжнародні зустрічі з приводу 35-річчя Пласту в Авгсбурзі 1946 р. і в Міттенвальді 1947 р., віднова сеньйорату в Байройті 1946 р., наради головного про-воду в Ганновері, Ульмі, Міттенвальді, Мюнхені, Кіферсфельдені, табори суходільні, водні, лещетарські, участь у Джемборі миру у Муассоні — Франція, співпраця з міжнародним скавтським бюро у Лондоні і з його представником, містером Монне, в Мюнхені, візита генерала Вілсона...

Це був справді динамічний період розвитку Пласту. У тому часі ми видали, без огляду на дуже скрутні стосунки у друкарській бранжі післявоєнної Німеччини, більше пластової літератури, ніж за цілий доточасний період історії Пласту.

Очевидно, ця доба мала теж свої негативи, свої чорні сторінки. Але творчий рух, постійна зміна, динаміка подій, запал та ентузіазм праці не давали ні часу, ні місця для розвитку будь-яких негативних процесів. Ми були в дальшій мандрівці, жили на нерозпакованих валізах, а кожний ранок тривожив нас невідомою перспективою завтра. Життя ставило нас кожноразом перед завданням, що їх треба було виконувати — і з аспекту особистого, і з аспекту громадського — завжди як виразно т и м ч а с о в і. Ми знали, що нам як цілості не довго доведеться залишатися в Європі і що нові континенти, нові держави, нові краї будуть тереном нашої дальшої мандрівки.

Так приблизно виглядала доба і атмосфера Ашаффенбурга в 1948 р. — загальне тло, на якому проходив Пластовий Конгрес П е р ш и й.

Сьогодні

Сьогодні, відбуваючи Пластовий Конгрес Д р у г и й, нам треба бачити ясно не тільки наше внутрішнє — ближче і зовнішнє — далі до країн нового поселення, політичну й загальну ситуацію в світі, не тільки відчувати й розуміти події життя й ситуації в Україні, — нам треба також бачити ясно джерела, з яких ми живилися, виходячи з батьківщини, мотиви, які нами кермували, і дороги, що ними дійшли ми аж до Албанії 1966/67 року. Ми пам'ятаємо гасло Ашаффенбурзького Конгресу і ніколи його не забудемо: “В дальшу мандрівку до Великої Меті!”, що нею були і надалі залишаться: св. Софія в Києві і св. Юр у Львові.

Сьогодні: Албанія, Стейт Нью-Йорк, США, на переломі років 1966-67. Після двадцяти років від Карльсфельду-Ашаффенбурга наше становище діаметрально змінене!

Суцільні скупчення в таборах ДП у невеликих віддалях Австрії та Німеччини заступили далеко розкинені середовища української діаспори на всіх континентах. Почуття тимчасовості заступила свідомість постійності. З номадів ми перемінилися в тривало поселене плем'я. Здійснилося пророцтво друга Мілянчика в Ашаффенбурзі: ми “поросли мохом”, мов камінь, що його вже не легко підмуть вода, зрушить вітер чи навіть удар простої мотики. Динаміка руху послабла, і кожний з нас зокрема і всі ми разом відчуваємо, що діє зуб часу.

Тоді, коли Пластовий Конгрес П е р ш и й був безспірним вершком динамічного процесу, був проекцією і відважним вирішенням у майбутнє, і викликом майбутньому, то тепер Пластовий Конгрес Д р у г и й відбувається на тлі виразного послаблення духової наснаги і поволі усвідомленої декомпозиції цілого життя української діаспори в світі.

Десятки років життя на осілому вигнанні виявляють процеси й висуюють на поверхню дня явища, що їх конечно проаналізувати, прослідити наслідки їхнього шкідливого діяння, зрозуміти напрям-“тренд” їхнього розвитку і знайти відповідні засоби, форми і методи протидії. Це шлях і вигляди на успіх Пластового Конгресу Другого.

Тому, не впадаючи ні в який песимізм чи дефетизм, тим більше ні в яку критикоманію, нам треба бачити явища, людей і всі процеси такими, якими вони дійсно є, і відважно називати їх на ім'я згідно із засадою: “Шукайте правду, і правда визволить вас!”

Сучасна проблематика

Загальне зформулювання opinii про стан пластової організації в діаспорі можна охопити у двох аспектах: а) з погляду нинішнього дня — він незадовільний, б) з погляду на майбутнє — він обтяжений сумнівами щодо можливостей утримати його якісно і кількісно на відповідному рівні. У чому лежить суть тієї “незадовільності”, де є джерела і причини сумнівів щодо дії Пласту у майбутньому?

Очевидно, можна знайти чи почути різні і різно мотивовані відповіді й пояснення на ці питання. Але всі вони в тій чи тій формі включатимуть одну основну проблему, яка впливає з факту нашого постійного поселення поза Україною, при майже повній ізоляції української діаспори від материка з огляду на сучасний режим в Україні. Тією основною проблемою є проблема збереження, а чи розбудови українства в діаспорі при теперішній політичній кон'юктурі, а чи аж до і після пізніше, евентуально, позитивної зміни стану в Україні.

Обсерватори нашого суспільного життя зовсім слушно підкреслюють, що ми під цю пору як цілість не вирішили, чи ми хочемо зберегти і розбудовувати українство в діаспорі, чи ні. Коренем проблеми є непевність, чи дійсно збереження українства і його розбудова в діаспорі можливі на протяг найближчих кількадесят чи кількаторок років? — і чи морально виправданим є прямувати до затримання української окремішності у країнах нового поселення? Непевність щодо відповіді на ці два питання створює загальну непевність, а далі — бракує конкретних плянів та позитивної програми дії цілої громади.

Можу і хочу заризикувати твердженням, що по суті тепер існує тільки одна проблема дії і розвитку пластової організації в діаспорі, а нею є проблема денационалізації. Усі інші проблеми, що їх можна почути в критичній оцінці про неатрактивність Пласту для сучасної молоді, про вплив доби, про потребу зміни методу праці чи організаційних прийомів, — є другорядного значення. Вони є питомими і для інших скавських уладів чи молодечих організацій, і в тому відношенні ми не становимо ніякого винятку. Те, що нас відрізняє від ситуації аналогічних організацій державних націй, є факт нашого існування у чужому середовищі, в діаспорі, а з тим пов'язані всі ті процеси, що ми їх визначаємо: як денационалізацію, асиміляцію, акультурацію, інтеграцію і т. п.

У свідомості того, що це і є саме та основна проблема, що її повинен розглядати ПКД, ми присвятили осередню точку першої його сесії панельні на тему: “Вплив довкілля на світогляд та виховання молоді української людини”, маючи на думці, очевидно, довкілля країн нового поселення. Панель, або на його базі дальші праці конгресу, дадуть відповідь

на вище сформульовані два питання: 1. чи збереження етнічної групи в діаспорі можливе, і 2. чи морально виправданим є прямувати до української окремішності у країнах нового поселення. Із позитивної відповіді виникає ще третє, додаткове питання: як, якими способами, засобами, методами має відбуватися те збереження й розбудовування українства в діаспорі.

У моїх поїздках по пластових осередках США і Канади я часто зустрічався з дуже спонтанною, хоча і зрозумілою реакцією на мої міркування про ПКД, що, мовляв, не треба нам теорії, не треба нам “наукового” конгресу, дайте нам виховників, добрих зв’язкових, добрих кошових і т. п., а “решта” нас мало цікавить! Хоч як доброзичливо і з повним розумінням можна ставитися до таких побажань, є самозрозумілим, що ніякої розв’язки у такій площині ми не досягнемо. Бо відповіді на те, як і якими способами та засобами має діяти пластовий виховник у діаспорі, ніхто нам не дасть. Її можемо й мусимо здобути тільки ми самі з допомогою спокійної аналізи нашої загальної ситуації, глибоких студій предмету та мобілізацією зусиль цілої спільноти.

Формулювання вище згаданих проблем є першорядної ваги навіть тоді, коли не вдасться зараз знайти на них задовільних розв’язок і відповідей. Завдання ПКД і, в загальному, спроб надати напрям нашій громадській думці будуть уже частинно досягнені, коли зможемо згодитися, що якраз ті питання, а не інші, є засадничі, і що якраз до них треба зайняти становище і на них знайти відповідь.

Затримання української ідентичності

Розглядаючи питання, чому і навіщо зберігати й розбудовувати українство в діаспорі, — або негативно: чому протиставитися, чому б не сприяти злиттю українців з народами країни поселення? — ми маємо подвійну відповідь: 1. ми хочемо зберігати нашу групову окремішність як почуття української ідентичності, бо це здорове і природне, інстинктовне явище, і 2. ми хочемо в органічному зв’язку з батьківщиною скріплювати цей природний інстинкт, стараючись бути співтворцями українського культурного процесу, а зокрема бути посередниками між Україною та країнами нашого поселення у її боротьбі за повну культурну й політичну емансипацію і самобутність.

Це останнє завдання часто формулюємо як “допомога Україні” або “здобуття незалежності України”. По суті, і на довшу мету, ідеться тут про щось більше, бо факт поселення українців поза Україною дає великі, постійні можливості для творчої синтези культури країн нашого поселення із культурними й цивілізаційними надбаннями української нації.

Зберігати свою ідентичність нам, що таке бажання мають, є річчю самозрозумілою. Трохи складніше представляється справа прищеплення й виховання почуття окремішності у наших дітей і в їхніх дітей, чи в тих дітей унуків. Успішність такого завдання можна базувати на тому ж самому інстинкті групової окремішності, який не зникає навіть при частко-

вій денаціоналізації і часто відроджується і міцно себе проявляє у третьому і дальших поколіннях.

На доказ, що паралельно до природних процесів асиміляції діють теж природні процеси збереження групової окремішності, дають нам приклади доволі численних, сказати б, “підспісільств”, які існують уже десятиліттями чи століттями і які, хоча говорять англійською мовою та уважають себе американцями, проте, наочно різняться між собою. Що відклик до молодшої людини українського походження бути співтворцем українства і жити ним разом з Україною, країною походження батьків, буде і мусить бути раціональним доповненням групового інстинкту, немає, мабуть, ніякого сумніву.

Кожна доростаюча людина потребує бути членом якоїсь групи, це її інстинктовна потреба. Однак, який саме вибір вона зробить, залежить від обставин її дозрівання. У цьому найважливішу, вирішну роль може і мусить мати дім, родинний дім! Денаціоналізація — це покинення того середовища, до якого належить дім, і перехід до іншого. Вона настає тоді, коли середовище дому не переконує, не задовольняє потреб або їх надто обмежує. Сюди треба вчислити теж проблему мішаних подруж.

Залишаючи дальший розгляд процесів асиміляції, чи — як протиставлення — процесів збереження групової окремішності, панелєві нинішньої сесії і дальшим працям конгресу, хочу підкреслити основне: щоб протиставитися процесам денаціоналізації, треба хотіти! Те хотіння може бути кволе, може родитися з підсвідомого інстинкту навіть у денаціоналізованих поколіннях, може бути завжди зміцнене випадковими або свідомо підставленими чинниками, але завжди тільки його наявність, його інтенсивність (інтенсивність саме того “хочу”!), вирішає про довший, коротший чи постійний успіх процесу протиставлення денаціоналізації.

Підкреслюю ще раз: в боротьбі з процесами денаціоналізації основним і вирішальним залишається цей вольовий момент “хочу”! Подане вище з’ясування суті явища денаціоналізації — це дуже схематично й без вичерпного обґрунтування схоплена думка “приватного” панелю, у якому брали участь Іроїда Винницька, Цюпа Паліїв, Іван Винницький і я. Ідею цього “хочу” висунув і заступав Іван Винницький, і я дякую йому ще й на цьому місці, що він схотів додатково кинути свої думки на папір та переслати мені своєчасно для використання в цій доповіді.

Велике питання

Виникає капітальне питання, чи ми хочемо зберігати себе як окрему етнічну групу в діаспорі, і що ми робимо, і чи повинні робити, щоб у боротьбі з процесами денаціоналізації те хотіння якомога інтенсивніше піднести, скріпити?

Видається мені, що ще перед дев’ятьма роками, у часі мого другого з черги побуту на північноамериканському континенті, були поділи української спільноти на політичні угруповання, конфесійні чи інші орга-

нізації, поруч поділу на стару й нову еміграцію. Нині йде поділ зигзагом через політичні, громадські й церковні організми, іноді через організм родини. Це своєрідний поділ на тих, що не хочуть денационалізуватися, і тих, що свідомо чи несвідомо приспішують процеси денационалізації.

Характеристичною рисою є те, що ані громадські, ані церковні, ані політичні центри і проводи до цього явища денационалізації не займають ніякого офіційного становища. Ситуацію влучно характеризує карикатура в “Лісі Микиті”: “Реакція українських політичних чинників на прояви денационалізації у громадському і церковному житті”. Напис під малюнком відомих символічних трьох мавп, із яких одна руками закрила очі, друга руками затулила вуха, а третя обома руками затулила собі уста. Тобто реакція: “...не бачив!.. не чув!.. не знаю!”

Нормально і логічно повинні б усі ті, що стоять по стороні збереження своєї ідентичності, збереження себе як окремої етнічної групи в діаспорі, об’єднатися в один блок. У такій ситуації немає місця на будь-які інші поділи, або ж вони мусіли б бути підпорядковані одному і виключному імперативові — зберегти себе, жити як українська людина. Усе, що цей “блок” послаблює, мусіло б бути натавроване як злочин супроти життя, супроти життя групи, яка хоче зберегти свою ідентичність.

Тимчасом, коли наростають нові покоління, зокрема наймолодше покоління усвідомлюють собі, що поділи, винесені батьками, дідами чи прадідами з батьківщини на еміграцію, в діаспору, для їхніх життєвих проблем нереальні, нерозумні, часто абсурдальні і шкідливі, тоді живучі ще батьки, діди — а, може, ще й декілька прадідів — не в силі тих поділів позбутися, їх перерости, не здібні побачити повну їх нереальність і шкідливість для ідеї збереження субстанції діаспори.

Тільки так можна пояснити парадоксальні явища, що політичні націоналістичні, часто декларативно-революційні, середовища, а чи їхні репрезентанти-експоненти, не здібні до будь-якої інтеграції, навпаки — часто діють у напрямі приспішення асиміляції, виразно коляборуючи із чинниками, які свідомо чи несвідомо сприяють процесам денационалізації української діаспори.

Пластовий Конгрес Другий несе на собі історичну відповідальність не тільки в тому, щоб визначити Пластові місце по якомусь боці барикади, який і визначуватиме своїм положенням найближчі десятиріччя історії українців у діаспорі, але й допомогти цілій громаді усвідомити загрозливу, просто трагічну ситуацію, до якої ми скочуємося.

Аж дивно, що боротьбу на життя і смерть української нації проти русифікації, за утримання української субстанції в батьківщині ми бачимо, співчуваємо і проти терору там, в Україні, протестуємо. Але тут самі добровільно піддаємося процесам денационалізації. Ми дуже великі вимоги ставимо до наших братів там, але не помічаємо, як дуже негідно поводимося тут!

Політичні середовища емігрантів

Близькою до правди видається думка, що політичні еміграційні партії зовсім не зацікавлені суттєвими проблемами української діаспори, проблемами її збереження, її організаційного оформлення, як і проблемами процесів, що її розкладають, послаблюють та приспішують її ліквідацію. Видається, політичні партії зацікавлені діаспорою тільки постільки, поскільки це означає зміцнення їхніх фінансових ресурсів, зріст членства чи збільшення, а головне — забезпечення їхніх партійних впливів.

Наші еміграційні партії не концептують діаспору як ціле суспільство, тільки самі творять свої власні “під”-суспільства. Маємо системи політичних “братніх організацій”, у яких довкола партійного ядра виростають організації, що стараються охопити українця в діаспорі від колиски до гробової дошки. Системи “братніх організацій” — це не тільки партія із своїм професійним апаратом, видавництвом і пов’язаними ідеологічно прибудівками, але також — і це становить специфіку нашої дійсності — із своїми партійними школами, садками, молодечими й жіночими організаціями, науковими й економічними установами і т. п. Деякі з них стараються бути вповні автаркчними і зовсім не дбають про справи суспільства поза ними.

Уся громадська активність політичних партій емігрантів спрямована на утримання субстанції української діаспори як цілості, але як на базу для ближчих і дальших політичних цілей партії. З погляду нинішнього дня і в принципі це може мати в деяких випадках своє виправдання, але тим не менше факт залишається фактом, — діаспора як цілість є поза увагою політичних партій.

Доказів на повищі твердження не треба далеко шукати. Вистачить назвати підхід до проблем організації Світового Конгресу Вільних Українців чи до асиміляційних процесів в українській церкві, процесів, боротьбу з якими залишено безпомічний ініціативі розчарованого партійного членства на місцях. Також боротьба за опанування громадських центрів замість інтеграції послаблює діаспору; брак одного політичного координаційного центру перекреслює ефективність усякої політичної роботи партій і тим самим є негативним у відношенні до цілості діаспори.

Українські Церкви в діаспорі

Ще менше бажання, свідомого хотіння з відповідними конкретними міроприйняттями для збереження українства в діаспорі виявляє українська Церква. Вона не схотіла чи не змогла — як дотепер — стати нашою “божницею” з ексклюзивним уживанням “гебрейської” мови. Маючи свій власний організаційний апарат, цілу самостійну структуру, незалежну від християнських церков довкілля, вона — усупереч тому — виявилася дуже податливою на процеси асиміляції. Мусимо нотувати не тільки вживання англійської мови як проповідницької, але — і це було ще донедавна просто не до подумання — теж як мови літургічної.

Українська Церква єдина мала і ще має всі шанси утримати українську діаспору при українстві не на десятки, а на сотні років, але під одною умовою, що вона буде українська! Це теж і передумова її існування.

Тимчасом сьогодні ви стрінете церкви, які ще “вчора” мали назву однозвучну в українській і англійській мовах: “Українська католицька церква ім. св. Йосафата”. Сьогодні ви прочитаєте тільки: “St. Josaphat's Catholic Church”. При парохії чудово розбудоване велике приходство для двох священиків і не менш модерно влаштований “монастир” для сестер-черниць; поруч зразкова т. зв. цілоденна українська парохіяльна школа. Саме для молоді тієї школи правиться Служба Божа св. Івана Золотоустого від початку до кінця виключно англійською мовою. Хочеться під адресою пароха, що все те так розкішно розбудував, повторити слова одного католицького проповідника, американця, який — з'ясовуючи проблеми й тенденції розвитку католицької церкви в душі Собору Ватиканського Другого — в аналогічному випадку сказав: “Father, what for you need it?” Мушу і хочу зразу зазначити, що в тій же самій єпархії, в сусідній місцевості, за відповідними стараннями парохіян владика заборонив уживання англійської мови в літургії і назад привернув староцерковно-слов'янську мову і частинно (Євангеліє, Вірую, Отче наш) — сучасну літературну українську мову.

Я свідомий, що торкаю “гаряче залізо”, і я не думаю далі аналізувати ситуації в українській Церкві, бо для цього немає тут ані часу, ані місця. Я хотів подати тільки один, мною особисто пережитий приклад, що безпосередньо в'яжеться з темою нашої сесії. Аналогічних прикладів, які поважно загрожують усякій виховній праці, пластовій зокрема, і роблять її просто неможливою, у моїй об'їзді по наших станицях довелося мені зібрати немало.

Подібно, як політичні партії, наші Церкви творять свої власні замкнені “під”-суспільства, суспільства “братніх організацій”, від молодечих і жіночих починаючи, а на економічних кінчаючи. Ідеї єкуменічного руху, що закреслили такі широкі кола і розкрили нові перспективи у світі, — до нас так добре, ніби взагалі не дійшли. Так проблематика української діаспори як цілості для наших Церков залишається поза овидом їхніх зацікавлень.

Громадський сектор

При вище з'ясованих стосунках на відтинку політичному й церковному, тобто при наявності існування ряду українських автаркінчих “суспільств”, немає ніякої дивниці, що громадський сектор існує в більшості тільки в партикулярних і ембріональних початках. Проблеми його органічного росту та інтеграції-завершення стали актуальними у зв'язку зі Світовим Конгресом Вільних Українців, але вони — з природи речі — надзвичайно тяжко знаходять зрозуміння і підтримку одиниць, приналежних до різних українських “суспільств”.

Пласт у своїй найглибшій основі був і є повним запереченням того роду громадських стосунків. На протязі 55-річної своєї історії він ніколи не дав себе підкорити ніякій групі політичній, конфесійній чи будь-як з національного погляду партикулярній. У цьому криється скрита або явна нехоть, а то й ворожнеча деяких середовищ до Пласту, яка подекуди перейшла у виразне його поборювання абож під загрозу чергової спроби його опанувати.

Основна проблема — денационалізація

Ми вийшли із єдино правильного — на нашу думку — твердження, що основною проблемою дії пластової організації в діаспорі є і залишається проблема денационалізації. Усе інше є або похідними наслідками процесу денационалізації, або негативними явищами, що їх можна лікувати більш чи менш радикально тільки на базі протиденационалізаційної терапії. Інші негативні явища є або зовсім аналогічного характеру, як і в інших скавтських організаціях державних народів (маю на думці вплив доби, неатрактивність скавтіну і все те, що нам відоме з подібних документів, як от англійський “Авансесд Парті Репорт”), або є питомо нашого внутрішнього, тобто внутрішньо-пластового характеру і по суті, — при відповідній дозі рішучих заходів з нашого боку, — дадуться усунути.

Отже, проблема лежить у тому, що Пласт не є і не може бути самоціллю для себе. Він зродився і діє для служби спільноті. Він ніколи не може затратити прикметника український. Проведена аналіза церковного, політичного і громадського секторів сучасної української діаспори виявляє дуже поважний хворобливий стан. Як органічна, складова частина тієї діаспори, Пласт 100% інфегований тими ж самими заразними хвороби, яка розкладає організм української спільноти в діаспорі.

Признаю, що є негативні явища, спричинниками яких є ми самі, і було б зовсім “не фер” шукати винних поза нами. Але, коли б навіть прийняти, що доведенням до якнайкращого стану цілого старшопластунського й сеньйорського активу під аспектом характеру, постави й цілої пластової виховної праці ми значно поліпшили б стан пластової організації (що, очевидно, мало б теж і вплив на поліпшення стану в цілій діаспорі), то і тоді це був би тільки короткотривалий ефект. Це було б лікування боляка чи іншого захворювання локальними — хоч би й хірургічними — заходами без уваги на діагнозу, яка стверджує, що боляк чи дане захворювання виникає і має постійне джерело-підґрунтя в неправильній переміні матерії цілого організму. Після усунення такого боляка він, раніше чи пізніше, появився б на тому чи іншому місці, у тій чи тій формі, бо причина захворювання не була не то що усунена, але навіть не усвідомлена, не зменшена, не заатакована.

Понад дванадцять сотень старших пластунів і сеньйорів, вихованих у Пласті громадян, є самі частиною української спільноти. Вони ні в якому разі не в силі скинути із себе ані відповідальності за 55-річну історію Пласту, ані співвідповідальності за сучасний стан української діаспори.

В дальшому треба вивести — служба в Церкві, при чому брати до уваги думки останнього собору: елемент служіння, замість елементу володіння, — ХРИСТОС ПАНТОКРАТОР І ЧОЛОВІКОЛЮБЕЦЬ як щось одне. А далі в нас, у Пласті, повинен на ділі плекатися дух єдності у Христі чи — як кажуть — екуменічна атмосфера. При тому йдеться не про замазування різниць, але про шукання об'явленої істини. Єдність християн — це не вислід компромісів, але завершення в шуканні, в дослідженні чи в мандрівці слідом, або в пластуванні істини. — Кидаю тільки думки.

Реасумуючи все, хочу сказати таке: Якби ми, пластуни, впоїлися Христовою благовістю, а менше впоювалися «сікером» (сторозавітний вислів на самогон), тоді нам відкрились би також очі на те, чим справді є Пласт і наше життя в Пласті. Ми відкрили б «нову землю і нове небо», ми відкрили б новий великий космос, ми відкрили б у ньому нову людину, ми частинно вникли б у таїнственне вічне буття Трійценого Бога...

Наші союзники

Від аналізу негативних проявів, їхнього “тренду” і небезпечного розвитку у випадку дальшої бездії переходжу до спроби конструктивної розв'язки. Це моя, виразно підкреслюю, спроба індивідуальна, спроба позитивної синтези напрямків дії Пластового Конгресу Другого на протяз його півтора- чи дворічного тривання. Ця спроба, очевидно, не непомильна, вона передусім неповна, може і повинна бути змінена, доповнена і наново устійнена як вислід нашого спільного мислення. Тобто, вона тільки робочий, дискусійний матеріал, продовження дискусії над тим, що вже було дотепер започатковане і що повинно продовжуватися.

Дотепер ми аналізували ситуацію, і в тій аналізі виразно пробивалася негативна сторінка. Пробивалися, samozрозуміло, в першу чергу ті всі явища, що ми їх повинні усунути. І коли б прийняти як засаду, що саме в тяжкій ситуації Пласт мусить і для себе і для цілої громади відважно сказати, що він думає, у який спосіб вийти з тяжкого положення, — то, очевидна річ, нам треба у першу чергу зрозуміти, що Пласт сам для себе не є ціллю, і Пласт сам про себе таких завдань розв'язати не в силі.

Концепція, яка єдино може вивести нас із цього прикрого глухого кута, лежить у тому, щоб мобілізувати всі джерела, всіх союзників, які були б суголосні з нами і хотіли б стати по тому боці барикади української діаспори, яка хоче жити і яка хоче боротися з процесами денационалізації. І тому дозвольте тепер на закінчення назвати п'ять таких можливих союзників і звернути наш спільний апель до чинників, які дають Пластові вигляди на успішну боротьбу з денационалізацією, вигляди бути собою і далі продовжувати нашу пластову працю згідно з нашими традиційними ідейними основами.

1. Апел до українських Церков

Перша, найголовніша база, на якій ми повинні сперти всю нашу працю, це є Церква. Не бачу іншого засобу, не бачу іншої сили, на яку ми могли б спертися, якщо мова про збереження української спільноти в діаспорі. Я розумію Церкву як цілість, як українську Церкву взагалі, і тому перший принцип, що його Пласт мусить стосувати, це принцип повного включення себе в екуменічний рух.

На протязі історії Пласту ми ніколи не мали проблеми з будь-якими конфліктами з православною і католицькою Церквами. Коли завдяки Ватиканському Соборові Другому впали віковічні ненависницькі комплекси і мури, які ці дві Церкви сторіччями розділювали, то для нас була і велика можливість і велика нагода, щоб цю перешкоду, яка так дуже тяжіла і ще тяжить сьогодні на проблемі цілоти української діаспори, усунути. Я вважаю, що Пласт і Пластовий Конгрес Другий мусять всеціло задекларувати себе по боці екуменічного руху.

Я згадав, що процеси, які проходять в українській Церкві і які я мав відвагу тут назвати, усвідомлені не тільки нами, названі не тільки мною, але — і це з приємністю і полегкістю можемо ствердити — вони названі теж і в українських церковних колах. Проблема української Церкви — це проблема українського духовництва. Не існує Церква і не може бути вона українською, якщо в ній не буде українського духовництва. Трагедією об'єктивних обставин треба назвати факт, що духовництво українських Церков не завжди стоїть на висоті тих національних категорій, якими ми хотіли б, щоб вони відзначалися. Тому не повинні ми кидати каменем на людей, які не виростили в таких обставинах, у яких виростили ми.

Було вже піднесено на одній з дискусій, що Пласт повинен так само позитивно включитися у змінення української Церкви. Із пластових рядів, із пластової молоді повинні прийти покликання для священничих звань, і тоді будемо мати право вимагати від української Церкви, щоб вона була українською в нашому розумінні.

Ситуація, у якій опинилася українська Церква, усвідомлена також у колах церковних. З останніх днів хочу назвати повідомлення офіційозу Чина Св. Василя Великого “Світло” про те, що в українській католицькій Церкві не все в порядку, що в ній є прояви слабости, що треба старатися їх усунути, і що це повинен зробити національний собор української католицької Церкви. Далі говориться в цьому повідомленні, що приготування до цього собору в руху і що участь у ньому мають узяти теж і представники українських мирян. У цьому бачимо велику можливість, небувалу нагоду, яку не сміємо прогавити, щоб українське суспільство включилося активно і допомогло українській Церкві розв'язати ті питання, які наболіли.

Мусимо погодитися, що навіть така справа, як календар і цілий розгартяш, що витворився довкола нього і розділив українське суспільство, українські родини... розділив Пласт, який іноді не знає, на яку ногу стати... одні по-старокалендарному виставляють пластову сторожу біля Божого

Гробу, другі по-новокалендарному... а є і такі осередки, де Пласт залишився зовсім поза Церквою не тільки на Великдень. Мусимо погодитися, що і церковні кола і ми розуміємо, що календар сам по собі є ніякою принциповою справою. Ми всі чекаємо на третій календар, на світовий календар, який змінить і нарешті впорядкує те, що віками тяжить у формі цих двох календарів. Справа календаря не є суттєвою, але дуже важливо, щоб вона була вирішена однозгідно, щоб у цілій українській діаспорі було проведене календарне питання однаково.

Пригадується те, що ми пережили в таборах ДП в трагікомічній ситуації синьо-жовтої і жовто-синьої проблеми порядку кольорів українського національного прапора. Виявилося, що причина до ганебної і зажертої боротьби була зразу усунена, коли об'єднані політичні сили це питання однозгідно вирішили. Із того часу маємо на цьому відтинку спокій. Мені видається, що те саме відноситься і щодо справи календаря.

Тому ідея національного собору української католицької Церкви, — я думаю, теж ідея подібного собору української православної Церкви, — як і екуменічне зближення тих Церков, яке засадниче проголошене, але ще не здійснене, — це основні бази, на яких ми повинні сперти далшу дію Пласту. Без такої бази, такої опори я не уявляю собі, щоб Пласт міг діяти і міг затримати ту позицію, яку він має ще сьогодні. Тому наш апель до українських Церков іде в тому напрямі, щоб Пласт був допущений до участі в того роду організаційних заходах українських Церков, у заходах, що ми їх повністю підтримуємо.

2. Апель до політичних середовищ

Другий апель, який видається в наших умовах надзвичайно тяжким і складним до зреалізованню, це апель до українських політичних середовищ. Очевидно, ні в якому разі ми не заперечуємо вартості політичної дії, ані політичних партій, ані їх окремих підставових ідеологій чи програм. Вони повинні бути. Але тоді, коли дістаємо інформації, як на батьківщині всі наші брати, які там залишилися, зрезигнували з тих поділів, як вони всі під тиском терору і ситуації, яка там є, просто не розуміють того, що діється на еміграції, — я думаю, що Пластовий Конгрес Другий повинен звернутися з апелем до всіх українських політичних партій і середовищ на еміграції, щоб вони зліквідували форму тої партійної боротьби, яка сьогодні розкладає і послаблює українську діаспору.

Я думаю, що одним із апелів повинно бути також виразне твердження, що політичні партії не можуть і не повинні послаблювати громадського сектора, не повинні опановувати громадських інституцій, не повинні творити їхніх двійників, не повинні із себе творити "під"-суспільства...

Наприкінці ще один апель, який надзвичайно сильно міг би скріпити українську діаспору, а тим самим і дію Пласту: це просто вимога, щоб був створений один політичний центр. Це знов не злиття, але зовсім розумно зреалізоване те, чого вимагає сьогодні ситуація, і

те, чого вимагає від нас ситуація в батьківщині. Ми мусимо і повинні вимагати від себе більше, бо умовини, у яких живемо, не до порівняння кращі від умовин, у яких живе батьківщина.

3. Апель до громадського сектора

Третій апель і третє середовище, де мусимо шукати наших союзників, це громадський відтинок. Будемо мати нагоду розглядати його ще окремо при темі відношення Пласту до проблем Світового Конгресу Вільних Українців. Вона була вже широко дискутована на сторінках "Пластового Шляху", на цю тему появилось багато статей, вона є актуальною сьогодні.

Одною з основних ухвал у цій ділянці вважаю ухвалу, що Пласт як цілість включається у праці Об'єднання Українських Педагогів Канади, у Комісію для виготовлення української виховної системи. Не можемо вести пластової роботи самі для себе. Не можемо її повести, якщо паралельно не буде включена організація українського шкільництва, якщо цілий громадський сектор не буде апелювати, щоб усі хотіли стати по тому самому боці барикади, що й ми.

Безвиглядною була б наша справа, якщо діти, яких ми будемо приймати до Пласту, будуть виходити з домів, будуть виходити із шкіл, будуть виходити з церков... які всі стоятимуть по протилежному боці барикади, ніж ми.

4. Апель до української родини

Четвертий апель, який повинен вийти від Пластового Конгресу Другого, мусить бути звернений до індивідуальних українських родин. Тільки українська родина може зберегти українську діаспору, може виховати українця, може допомогти в розв'язках, що про них зараз дискутуватиме наш панель. Тільки український дім може бути гарантом затримання українства в діаспорі при, очевидно, відповідним ставленні справи церковними, політичними і громадськими чинниками.

5. Апель до молодії генерації

І вкінці, але не на кінці, надзвичайно важливий наш п'ятий апель до української молоді, до української молодії генерації. Ми знаємо, що вона не завжди нас розуміє, — нас — старшу генерацію, мою генерацію. А все таки під час об'їздки пластових осередків я часто стрічав заввагу, що "з тобою вони хотіли б говорити, але без старших", бо — мовляв — є проблеми, які ця генерація бачить інакше, ніж їх трактує і бачить генерація старша, і вони хотіли б бути свободні у вислові.

Я думаю, ми всі свідомі, що відходимо, що мусимо передати провід, — чи хочемо, чи ні, — тим, які приходять після нас. Їх притягнути — наш святий обов'язок. Але апель мусить іти не тільки до старшого пластуна, але до всіх організацій української мо-

лоді. Якщо вона бачить заторкнуті проблеми інакше, якщо вона не є згідна з тим, що робить старша генерація, — вона повинна стовідсотково відкрито вийти із своїм позитивним, активним ставленням цих проблем.

З нашого боку повинні бути усунені всі перешкоди, які до цього виступу молодій генерації не допускають. Це питання дуже складне, ми його ще не розв'язали, а чи шойно стараємося знаходити розв'язку. Ми свідомі величезних труднощів цього питання, але воно є життєве, воно є основне.

Вичислювання тих п'яти чинників, що їх я назвав у вище з'ясованих п'ятих апелях, не має нічого сутнього у способі чергування. Ба-зою, очевидно, мусить бути Церква, але, якщо мова про всі інші, то вони в певному розумінні рівнорядні.

Це була спроба назвати тих союзників, які повинні б допомогти нам утриматися і витримати по тому боці барикади, що називається: "Хочемо жити як українська спільнота! Хочемо затримати українську національну окремішність! Хочемо затримати українську етнічну ідентичність!"

...А якщо будемо мати труднощі, то будьмо свідомі, що хоч вони дуже великі, але ми не єдині намагаємося їх подолати. Є інші національні групи, які розв'язують такі самі проблеми з більшим чи меншим успіхом. Є ще той приповідковий приклад жидівської діаспори, яка потрапила утримати себе вже дві тисячі років, і в парі з тим не губимо з очей факту, що його я міг ствердити в Канаді, що жидам це утримання окремішності не приходить легко, і що вони мають теж із тим величезні труднощі. Очевидно, маючи дві тисячі років досвіду у збереженні себе як окремої етнічної групи, вони ці проблеми розв'язують далеко легше, ніж ми!

Закінчення

Закінчую цитатою із того ж самого листа, із якого взято і цитату попередню, від нашого друга, пл. сен. о. д-ра Івана Гриньоха; він передає привіт конгресові, жалкує, що не може прибути, а дещо із своїх думок пересилає на письмі:

«...а Конгресові бажаю одного: розчиніть пластові вікна, щоб влетіло — бодай трішки — свіжого повітря. Сколихність пластового братією, щоб вона менше деклярувала, а більше служила, відчувши свою повноту та зрілість.

Конгрес повинен стати для Пласту чимсь подібним до П'ятидесятниці — Сшестя Св. Духа. Сшестя це перетворило громаду заляканих, безперспективних, незарадних, на ключ замкнених Христових учнів на справжніх апостолів, які спромоглися тоді заговорити до цілого світу. Заговорили усіма мовами землі, заговорили вогненним словом, стали бодрими й безстрашними, справді віруючими у своє післанництво. Сшестя Св. Духа перетворило рибалок, що рибу ловили, на рибалок людей.

Але для цього мусіли вони вийти із задурлиної хати, яка — на їх думку — давала їм безпеку й животіння, і відважитися піти на широкі простори землі, на моря й суходоли, до селищ і міст, до чужого невідомого їм світу. І тільки так змогли вони переображувати людство.

Переображувати наше суспільство, особливо зростаюче й дозріваюче у наймолодшій генерації, це обов'язок Пласту. Тому потрібна нам сьогодні П'ятидесятниця — Сшестя Св. Духа. Оцього Сшестя — з його просвіченням і надхненням, — бажаю Конгресові».

Ще хочу коротко реасумувати мою доповідь.

Учора ми не дуже то фортунно дискутували про Пластовий Конгрес Другий, про його форми, про його дальший перебіг, про всі формальності, пов'язані із тим. Мені видається, що в обличчі ситуації, у якій ми знаходимося, в обличчі, коли, сказати б, проблемою є "рятувати потопуючий корабель", не має ніякого значення ціла формалістика. Я хотів би і бажав би, щоб Пластовий Конгрес Другий проходив приблизно в атмосфері, у якій проходив Пластовий Конгрес Перший. Менше формалістики, менше компетенційних спорів, а більше роботи. Учора був запит: "...що ви зробили впродовж півтора року?!.." Цей запит стосувався до програмової комісії. Але я думаю, що ми, пластуни, будемо справедливі! Цей запит стосується нас усіх: "...що ми зробили впродовж півтора року?!..".

Ми вступаємо у Пластовий Конгрес Другий з одним-єдиним вирішенням, яке я намагався у своїй доповіді — може, аж забагато — підкреслювати: затримати нашу українську ідентичність, розбудувати її, розслідити всіма можливими і доступними нам способами здобуття засобів, які гарантували б нам цю роботу.

Нікого з української спільноти не хочемо ані засуджувати, ані будь-як таврувати. Розуміємо, що в такій ситуації будуть і мусять відпадати слабкі. Пластовий Конгрес Другий — це апель до сильних, до тих, які міцно хочуть! Тих, які не хочуть, ми не утримаємо при собі; хай відходять і не обтяжують нас собою. Ними не журімося! Очевидно, ми мусимо намагатися, щоб наші ряди утримати і якісно і кількісно все ж таки можливо на якнайбільшій висоті. Це природне. Але намагаймося, щоб у тих наших рядах була однозгідність думки, щоб не діяли в нашому середовищі і одиниці і люди, які не будуть суголосні з нами, які не будуть у першу чергу пластунами!

Дорога перед нами надзвичайно важка. Але так, як Пластовий Конгрес Перший був викликом у майбутнє і майбутньому, так само Пластовий Конгрес Другий повинен бути ще відважнішим, ще сміливішим викликом теж майбутньому. Однак будьмо завжди свідомі, що обставини, у яких нам треба діяти, далеко тяжчі. Тяжчі вони передусім тому, що вони постійні. В добу конгресу першого усе було змінливе, ми йшли далі. Сьогодні одним з найнебезпечніших наших ворогів є сірина дня. Я не

раз відчував, як тяжко, як невимовно тяжко працювати у пластовій станиці, де ви маєте завжди тих самих людей, ті самі проблеми, ви маєте боротися з безвладністю людських звичок, людських слабостей, ви не можете вискочити з них, ви приречені до одного місця... Мені було легко їхати, легко збирати всі помічання, легко було мені радити. Але сидіти рік, другий, третій... і тягнути роботу в станиці, в коші... бути виховником пластовим у тих умовах, які є... надзвичайно тяжко.

Мусимо бути свідомі всіх труднощів і небезпек, а тоді зрозуміємо, що значить організація, що значить цілість. Мусимо стояти і бути свідомі, що не я один у данім осередку, де далеко загублений, покинутий, — тільки, що я є членом цілої спільноти, належу до того боку барикади, який хоче зберегти себе, який не хоче піддатися.

Хай зразком у тяжких хвилинах будня будуть нам силуети наших друзів-пластунів, коли їх із нашої батьківщини вивозили на Сибір. У зовсім диких і зовсім осамітнених обставинах вони там залишалися далі пластунами.

У порівнянні з батьківщиною ми маємо тут сьогодні практично нічим необмежену свободу. Маємо можливість з'їздитися, до схочу з'їздитися, об'єднуватися, плянувати й робити, що тільки хочемо. Тієї нагоди не використовуємо. Якщо хочемо відкинути всі бляшані фрази про любов батьківщини, про співчуття для неї і для наших, залишених там, то ми повинні далеко підвищити вимоги до нас самих. Ці вимоги ми можемо підвищити, ми мусимо підвищити. Я переконаний, що ми — в дуже великому відсотку! — можемо їх виконати!

ПАНЕЛЬ НА ТЕМУ:

ВПЛИВ ДОВКІЛЛЯ НА СВІТОГЛЯД ТА ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ

Юрій Старосольський

ВСТУПНЕ СЛОВО МОДЕРАТОРА

Доповідь друга Атанаса Фіголя, якої ми — його конкуренти до певної міри — так налякалися, була початком сьогоднішньої нашої дискусії. Про неї можна буде говорити також у зв'язку з нашим панелем.

Я думаю, що наш конгрес постав із того, про що Атанас згадав добрим словом: свідомість післанництва! Якщо б ми жили тільки для себе, не були свідомі того, може — не були підсвідомі того, що наше життя, наша ідея, наша робота — це післанництво, українське післанництво, а тепер наше післанництво поза межами нашої рідної землі,

ми не з'їхалися б сьогодні тут, ми не ставили б таких великих завдань перед собою, ми не хотіли б дискутувати.

Але це та свідомість привела нас сюди. Це — свідомість, що з нашої роботи, з наших постанов, з наших думок та ідей має йти в українську громаду, має йти у світ певна робота, певна лінія українського пластового руху. Для цього у нових обставинах треба нам нового погляду. Нового погляду у нових обставинах!

Наш друг, о. Іван Гриньох, назвав це: "...відчиніть вікна!" Він каже: дайте, щоб через ці вікна іззовні вплинув новий дух. Я хотів би додати: через ці вікна повинен теж і наш пластовий дух йти назовні, йти у світ української громади, отими апелями, про які говорив Танас, тим нашим прикладом громадської роботи, нашим пластовим духом... — Вікна завжди відчинені в обидві сторони. Ніколи ви цього не забувайте. Це так, як давати і приймати.

Ці нові обставини вже нам доволі відомі, ми їх відчуваємо, ми їх бачимо, ми їх називаємо різними іменами. Може, ми через те й упрощуємо. Може, ми через те, що звикли надавати певним речам назви, прив'язуємо до назов і термінів поняття, які не завжди є згідні з тими поняттями. Починаючи демократією у великому світі, термін цей став вже трафаретним і став поняттям, яке різні люди, різні нації, різні режими різно розуміють.

І так наші обставини, я боюся, можуть через певне називання діставати певні специфічні змісти, які не завжди є точні. Ці змісти висвітлити нам доведеться сьогодні, а бодай їх почати вияснити.

Я, наприклад, бачу — і сьогодні ми вже почули від Танаса — одну з небезпек. Я хочу кілька тих небезпек перед ваші очі, уші і перед вашу увагу поставити. Він казав: **небезпека будня!** Ми досі не так бачили цю небезпеку. Ми бачили всі наші небезпеки, але небезпека будня у психології, у пластуна, що звик діяти, у людини, яка власне не в будні свій світогляд будувала, єсть великою небезпекою.

Я поставив би перед ваші очі другу небезпеку: **небезпеку безпеки.** Коли ми жили у постійній небезпеці чужого режиму, який нас тиснув і на який ми реагували, ми мали силу, бо життя примушувало нас силу мати і тієї сили шукати в пластовому вияві. Сьогодні ми безпечні. Сьогодні нам ніщо не перешкоджає бути пластунами. І ця безпека стає нашою великою небезпекою.

Із тим і безпека вигоди. Це, може, вже практичного порядку небезпека. **Небезпека вигоди** веде до того, що ми тратимо і фізичний і моральний гарт. Американці, які бачать речі і часом на них реагують, — як ви пригадуєте, — рік чи кілька років тому ввели гасло: "фізікал фітнес!" Але що в них це було?! Кілька тижнів чи місяців панове з найвищих урядів пішки ходили по Вашингтоні стільки то миль і оголошували в газетах, скільки вони за скільки мінут перейшли, а котрий — як то кажуть — "спух" і не дійшов... і на тому скінчилася велика програма великої цілі.

Ми мусимо такі речі пам'ятати. Ми мусимо пам'ятати, що гарт тіла і гарт духа є основною нашою пластовою засадою. Небезпека в тому, що вигідне життя на чужині нам цього не каже робити, і що ми добровільно мусимо тих невигод у добрий спосіб шукати.

І, здається мені, велика небезпека наша, — може, це моя думка, яку ви заперечите, — є в тому, що ми шукаємо нашого збереження, нашої окремішності української у відокремленні від американського оточення. Шукати збереження через відокремлення, на мою думку, незвичайно небезпечно річ! Передусім не забуваймо, що істота політичної еміграції, якою ми хвалямося, що нею ми є, є в тому, щоб допомагати нашій проблемі здійснювати в чужому світі. Не для себе тільки їх залишати і їх обговорювати, дискутувати і ними хвилюватися у себе, але щоб великі українські цілі реалізувати в чужому світі.

Якщо ми тільки те зробимо, що цей великий чужий світ переконаємо в необхідності українського сповнення, ми виконаємо своє завдання, так я думаю. Коли ж ми збережемо себе тут як спільнота, як українська етнічна група, але більше нічого не зробимо для України, тільки себе збережемо, наші цінні життя, то ми не виконаємо того, що є основним завданням еміграції.

Таке слово, як "гетто", воно уживається у нас із погордою. Але чи не думаєте, що ми одночасно його і благословимо, що його якимось підсвідомо, не називаючи, культивуємо через цю відокремленість?!

Мені завжди болить те, що під кожним оглядом, а особливо під культурним, ми так себе зв'язуємо з українством, з метою великою і цінною зберегти українську культуру, що ми не бачимо перспективи тієї української культури, мистецтва, музики, літератури і т.д. на тлі світової. Ми кажемо: "...українська вишивка найкраща на світі!" А ми не знаємо тієї неукраїнської вишивки. Це велика небезпека, яку ми, пластуни, повинні бачити, і коли відчиняємо пластові вікна, повинні впустити через ті вікна і той чужий світ, у якому ми живемо і в якому маємо діяти.

Ніколи! Ніколи ми в тому широкому світі не досягнемо нічого, коли ми не будемо частиною того великого широкого світу! — вкладаючи в нього великий скарб українства, української культури, української ідеї, нашого пластового стилю і т.д.

Мені завжди болить те, що під кожним оглядом, а особливо під ньому конфлікті. Я десь, колись, — мабуть, у нашій курінній газетці, — про це згадував. До нас громада ставить великі вимоги. До наших таборів батьки посилають сотки і тисячі дітей, бо мають довір'я і вимагають, щоб ми цю молодь для них — батьків, для українства зберегли. Ми стаємо через те масовою організацією. Тому, що ми маємо opinio великої якості, тому нам накидають масовість, яка є до певної міри запереченням тієї якості.

В нас наростає внутрішній конфлікт між якістю і кількістю. Нам доведеться і це бачити, нам доведеться і до цього, може, не сьогодні, але в аспекті наших завдань зайняти становище. Чи хочемо ми бути якісно вибраною елітою, яка поведе, діяти буде в нашій громаді і у світі, чи будемо ми масовою організацією, яка має силу своєю кількістю, але раніше чи пізніше муситиме втратити вартість свою і силу свою через нижчу свою якість.

І ми, говорячи про наші проблеми, про усучаснення Пласту, про потреби змін, забуваємо інколи, що є у нас вічні речі і є у нас змінні речі. Ми забуваємо, що є наша ідея і пластовий закон, які можна іншими словами назвати, але які є незмінні, які є абсолютами у нашому пластовому житті. Я, наприклад, попав тепер на доповідь, такою власну, із конгресу в Ашаффенбурзі... (на залі сміх) ...я не читаю щодня моїх старих доповідей! — ...натрапив на думку, що її я сказав тоді, в 1948 р.: "...Пластова присяга — це визнання, що життя має ідею і ціль, що це визнання змісту цієї ідеї і добровільне зобов'язання жити в житті за цією ідеєю і йти до визначеної мети. Тут життєвий ідеалізм, що вести має юнака..." і т.д. і т.д.

Я не думаю, не вірю, щоб нові обставини такі думки могли міняти. Принайменше я особисто не вірю, щоб я цю мою думку міг змінити у нових обставинах. Таксамо ми знаємо і відчуваємо, що вірність Богів, хоч би і змінили назву і новий вигляд тому надали, є незмінною частиною нашого пластового світогляду.

Колись в Ашаффенбурзі ми поставили наш конгрес під гаслом Софії і Юра. Це була велика символіка. Я не думаю, що ми ту символіку тоді повністю розуміли, але вона мені особливо сьогодні дуже промовляє. Це не тільки поставлення перед нас двох святинь як символів нашої мети, — тоді ми це так назвали, — двох основних святинь двох різних наших основних віровизнань. Але ці святині одночасно мають імена, що говорять про щось, що є, по-моєму, основною суттю пластування.

Свята Софія — свята мудрість і святий Юр — символ пластової ідейності-лицарськості. Оті два моменти, ідея і розум, що веде до сповнення отієї ідеї, узмістовлюються в символі св. Софії — святої мудрості і св. Юра — нашій пластовій ідеї.

І я думаю, що сьогодні, маючи на увазі візію св. Юрія, ми ідемо слідами св. Софії, і наш конгрес має нам розумово вказати добрий шлях. Наш конгрес, а зокрема наш панель, має за ціль дати нашим шляхам, нашим проблемам підставу сильнішу, ніж ми досі її потребували. Ми хочемо, щоб наша не тільки ідея, але передусім метода, щоб наші шляхи були сперті на певних досягненнях, до яких дійшла світова наука. І ми через те просили до панелю цього, який є початком дискусії в наших справах, людей, які є фахівцями у різних ділянках.

Учора ми чули побоювання, що ось прийдуть учені, які будуть говорити щось, чого ми не будемо розуміти. Я хочу вас заспокоїти, що передусім не було це в ідеї панелю, а подруге — так не буде. Шаную-

чи, кому що належить, я не хочу сказати, щоб наші панелісти були вчені — (на залі сміх) — ...вчені в тому розумінні якихось містичних людей, що порушаються в теоретичних і абстрактних сферах. Вони є — одначе — фахівці. Вони є фахівці кожний у своїй ділянці. І це для нас важливе.

А тепер хочу вам цей панель представити.

Ще перед тим скажу, що сьогоднішній панель — це вступ до дискусії над усучасненням Пласту. Це поставлення перед вами проблеми і початок її обмірковування. Це намагання сперти проблематику і спосіб її розв'язання на солідніших основах досягнень науки і сконфронтувати її з досвідом і практикою пластової виховної роботи. Це початок конфронтації наукових засад з практикою. Усі, усі з вас матимуть нагоду зайняти голос, висловити свої думки до цього панелю.

Ми мали ще іншу ідею, крім того, щоб дати тут погляди фахівців у своїх ділянках, — фахівців з ділянки: соціології, психології, психіатрії, педагогії, теології і погляд пластової виховниці, — ми хотіли, щоб одночасно панелісти були молодими людьми, які вже тут росли, тут набули знання і тут уже пізнавали з тутешнього погляду, з погляду нового середовища, проблематику і до неї забирали, мусіли на студіях забирати, становище. Усі вони молоді — (на залі сміх і оклик: “хай живе молодість”!) — ...значить панелісти, не включаючи модератора, але і він не так давно скінчив сорок років! — Ми старалися, щоб сорок років була та границя віку, тому що в тому часі, ми припускаємо, наші панелісти набували знання вже в нових обставинах.

Учасники панелю такі:

Почне панель наша пластова виховниця, старша пластунка, д-р інж. Ольга Репетило. Вас перелякає, коли я скажу, що вона є доктор металургії. Але я думаю, що цей титул також доведе її силу, металево-сталеву силу у тій проблемі, що перед нею. Вона народилася, жила, студіювала і свій докторат дістала в Парижі. Тепер живе в Бостоні, США, і працює в пластовому виховному секторі. Металургічний “бекгравнд” дає їй тільки певну силу для цього. Вона працює як впорядниця і, очевидно, мусіла стрічатися з проблематикою пластового виховання.

Наш соціолог, Всеволод Ісаїв, доктор соціології, зовсім “свіжий”. Він кінчив уже тут, у цій країні, частинно середню школу і цілий університет. Від юнацтва є пластуном, зрештою в родині дуже пластовий, ще від батька, і йому пластові проблеми дуже близькі.

Далі психолог. Мав бути д-р Іван Головінський. Він приготував доповідь, але захворів і не приїхав. Ми мали теж кореферентів, і такого кореферента ми тут зловили сьогодні і посадили поміж нами. Це є Ярослав Гарасимів, який є саме в тракті роблення докторату із психології, давній пластовий діяч.

Ми маємо і психіатра: д-р мед. Теодосій Самотулка. Старий наш пластун — (на залі сміх) — ...старий як пластун, не як чоло-

вік! — більш двадцятьох років зв'язаний з нами пластуванням, працював у новацтві, практичний психіатр. Він думає, і ми думаємо, що наші проблеми на чужині теж часто достачають не зовсім то нормальних проблем — (на залі сміх) — ...і тому психіатри мусять мати своє слово теж!

Маємо і педагога з дуже гарним іменем Іроїда, а прізвище теж гарне — Винницька, яка є крайовою референткою новачок у Канаді. Сама учителька, кінчила школи тут, є фаховою учителькою в державних канадських школах, а її спеціальність — нижче шкільництво. Пластунка одночасно і мати двох новаків.

Вкінці маємо теолога, який закінчить цю дискусію сьогодні: о. д-р Любомир Гузар, якого наш народ вже знає і подивляє, парох Кергонксону, отже практикуючий священник, що стрічається з проблемами, а одночасно педагог, бо вчить у духовній Семінарії у Стемфордї. Кінчив уже середню і високу школи у США, отже є вже модерною людиною.

Це наш панель, і перед тим панелем завдання представити проблематику нашу: “Вплив довкілля на виховання і світогляд модерної української молодшої людини” — з різних аспектів, з тих аспектів, у яких вони є фахівцями.

Я прошу першу панелістку, подругу Ольгу Репетило, до слова!

Ольга Репетило

СЛОВО ПЛАСТОВОЇ ВИХОВНИЦІ

З погляду пластового виховника вплив довкілля на людський та на український характер пластуна творить канву всіх виховних старань. Він, виховник, є тільки один додатковий чинник того довкілля. Його роля може зовсім добре називатися лише впливом, а не безпосередньо вихованням, бож пластове виховання є самовихованням.

Намагаючись спонукати дитину чи юнака до таких чи таких поведінок чи ставлення, виховник у першу чергу мусить усвідомити собі свої можливості, свої опори і своїх ворогів. Наша тема в такому аспекті є, очевидно, безмежно широка і вимагає обмеження до найголовнішого. Саме вибору цього найголовнішого ми мусимо спільно шукати, а наступні думки над проблемами молодшої української людини пропонується лише як одна підстава цього вибору. Це проблеми, які зустрічає виховник у пластовій діяльності, проблеми, які — з українського погляду — вимагають негайної відповіді.

У першу чергу розгляньмо, яку українську людину хоче виховати Пласт. Точно, яке місце має епітет “український” у вихованні пластуна. З добровільного зобов'язання пластун є людиною на службі — службі Божій та суспільству. Служба суспільству є, природно, розділена в на-

ших обов'язках від найбільш потрібної до всіх інших, за правилом, що якраз потреба збагачує поняття служби.

Україна, у важкому стані залежності від чужої держави, у першу чергу потребує тих, які мають будь-який зв'язок з нею, в данім випадку — своїх дітей. Тому вона на першому місці обов'язків пластуна. Однак, вона не творить цілого суспільства, у якому служить пластун. Вона тільки головна частина його, і країна поселення, хоч не названа в обов'язках пластуна, вимагає своєї частини у пластовому зобов'язанні помагати іншим.

В законі пластуна можна відчувати цілу символіку, у якій його український рід набирає повного значення. Це символіка, яка мусить спонукувати пластуна виконувати його обов'язки. Пластун шанує природу. Він мусить шанувати і природне значення свого походження, як Божий порядок. Хоч не вибираєш ні братів, ні сестер, ти їх приймаєш як певний порядок життя. Так само, хоч не вибрав ти родитися в українській родині, ти мусиш шанувати цей природний порядок. Ще більше: так само, як у горах ти пристосовуєшся одягом і поведінкою до умов мандрівника, ти не можеш жити життям людини, для якої Україна чужа. Україна тобі і тут не чужа, і ти мусиш пристосувати своє життя до тієї великої умовини — народитися в українській родині, не в Україні.

Українство пластуна — це не тільки обов'язок, це обґрунтована дійсність його життя. Саме виховання Пласту всебічне, воно прагне до найкращого людського ідеалу. Українство пластуна не мусить бути його точно обмеженою метою, але це головню один аспект його високої людської вартості.

Із пластової точки спостереження довкілля творять усі українські і неукраїнські середовища з-поза Пласту. Тому, що пластове виховання є всебічне, число тих середовищ безмежне. І тому легше буде нам проаналізувати кілька головних проблем з погляду українського, проблем створених тими середовищами, аніж аналізувати поодинокі середовища і їх впливи.

Вплив довкілля, очевидно, буде позитивним тоді, коли підкреслює всі риси ідеального пластуна, — негативним, коли протидіє у скалі вартостей пластових обов'язків. Роля Пласту мусить пристосовуватися до дії довкілля. Це щось на подобу того, як для механічної рівноваги посилення сили в одному пункті вимагає в цьому самому пункті посилення протилежної сили. Тому і виникає потреба наголошувати українське виховання юнаків, яке найбільше страждає від довкілля. Іде мова про зміну засобу, а не мети. Ідеться теж про те, щоб кожна дитина з пластовим наставленням до життя, незалежно від її початкового українського потенціалу, могла рости в Пласті. Саме цей потенціал, створений довкіллям дитини, постараємося тепер уточнити.

У першу чергу усвідоммо собі, що кожна одиниця по-різному сприймає виміну з довкіллям. Це залежить від її фізичного і психічного здоров'я. У зовсім подібних умовинах з двох дітей — переважно — ви-

ростуть два різні індивіди. Тож усі виховні старання мусять випливати з надзвичайної аналітичної уваги до поодиноких вихованків. На жаль, деякі системи виховання, — назвімо виховання групове, — цього не можуть дати. Вони звернені до пересічної дитини. Тому з українського погляду ми можемо спостерігати крайні реакції від різних особовостей.

Клітини суспільства, у яких знаходиться дитина, ростуть розміром і числом від народження до зрілості. Їхні протилежні впливи викликають у дитини критику і певне напруження, і тому, мабуть, вплив суспільства зменшується з віком і найбільше значення мають перші виміни з ним, себто раннє дитинство.

Критики і напруження викликають теж "гріхи" суспільства. Часто, наприклад, ми говоримо про українське середовище загальниками з негативним наставленням. Молодь приймає саме це ставлення — головню, коли воно є досить обґрунтоване. Добрі впливи такого суспільства, навіть коли вони і є, не будуть доступні молодій людині.

Але зате одиниця, яка може бути відмінною навіть від свого власного оточення, матиме значно більший вплив. Крім того, що вона сама звертатиме більше уваги на характер дитини, одиниця своєю непересічністю може притягати дитину. Ролю одиниці відіграють поодинокі батьки, а ще більше, може, друг-ровесник, до якого легко уподібнюватися.

Перший вплив суспільства, єдиний у перших роках життя, є вплив родини, вплив певної групи, а одночасно майже особистий вплив, де найбільшу ролю грає, мабуть, мати дитини. Вплив родини дуже важливий з раннього дитинства. Дитина, зайнята головню фізичним ростом, приймає перше знання і перші почування без реакції, але дуже глибоко. Вона ще не пізнала тямки обмежування, вона ще не знає, що є час, що є простір, що є обов'язок. Тим самим вона є в повному відпруженні, а це найкращий терен для глибокого сприйняття переконань чи знання у підсвідомості людини. Тому, мабуть, усі люди люблять атмосферу свого дитинства.

Родина може використати цей факт для прив'язання дитини до українства. Було б, у цьому самому аспекті, цікаво довідатися від тих, які одержали своє українство в чужому оточенні, чи вони пригадують точно, коли вони довідалися, що вони не жили в Україні. Або: що вони пов'язані з країною, у якій вони не живуть. Мені вдалося перевіряти, що усвідомлення приходить як перша схема, — себто, що в один точний момент дитина пізнає, що вона не живе в Україні, тобто, що — умовно — її раннє дитинство пройшло майже в Україні. І тому не аж так дуже нерозумно чи смішно для тих дітей говорити про поворот в Україну.

На жаль, батьки щоразу менше використовують для українства можливості дитини. Вони дуже зайняті фізичним життям малого, часто його віддають у чужі руки, а самі ідуть на працю. Зрештою, мало хто усвідомлює вагу раннього дитинства — мовляв, мале ще не розуміє, ще навчиться пізніше. Крім того, мало береться на увагу, що плекання почуття роду служить не лише українству, але й самому малому, який стає тоді повним членом своєї родини і в ній чується щасливо.

Знана, що дитина потребує казкового вислову світу, щоб усі обмежування зустріли її в лагідній формі. Батьки часто або забувають про цю потребу і цю можливість першої приємної зустрічі з Україною, або розвивають казковість тоді, коли Україна мусіла б виринути із казки, тоді, коли товариші в школі відкривають дитині іншу правду. Роля батьків в усьому цьому незаступна, і її недотягнення творять дуже великі проблеми для пластового виховника.

У школі, пізніше, відбуваються перші контакти з неукраїнським світом, а взагалі, для всіх дітей, із чужим світом. І це для всіх дітей, тобто чужих і українських. Це перше середовище, що протидіє оригінальності родини, із тим, що дитина бажає наслідувати інших, найохочіше товаришів-ровесників, природно їй дуже подібних. Українські риси дитини та її родини прибиті школою, або й ні. Щось таке майже, як фізичні риси, як дитина має, наприклад, зле зформований ніс чи щось таке подібне. І — властиво — українські риси викликають таку саму реакцію у шкільних товаришів. Це на всякий випадок завелика оригінальність, щоб контакт із школою був байдужий чи середній. Це спричиняється обов'язково у дитини до почуття меншевартості або більшевартості, залежно від її вдачі, від школи і від родини.

В загальному, між українцями панує страх перед почуттям меншевартості, і батьки стараються викликати в дитини почуття більшевартості, що не завжди виправдується. Необхідно перше перевірити, чи дитині це потрібне, яка її вдача і форма її почуттів. Діти, наприклад, мають часом більше любови до старих негарних іграшок, ніж до нових і гарних. Такий дитині штучне прикрашування України абсолютно непожане. Крім того, з людського боку, особиста перемога дитини в протиставленні родина-школа є дуже цінною. Добре є старатися їй допомогти, але не усувати причини зудару.

Надмірне прикрашування України, як і викликування почуття більшевартості, дуже небезпечне. Воно може довести до сильних зударів із чужим суспільством та до сумніву стосовно родинної правди. То далеко не тимчасова проблема дитини, а проблема, яка продовжується в студентському і дорослому житті. Це проблема людської вартості, проблема творення зарозумілого українця, який зовсім не надається до пластового життя.

До проблеми протидії чужому середовищу в українській родинній атмосфері входять проблеми мови, культури, національного почування та людських ідеалів. Небезпідставно прийнято, що вживання української мови з раннього дитинства необхідне. Поперше — українськість у простому значенні виміни з українською культурою вимагає знання мови. А в юнацтві, коли перед дитиною стоять великі інтелектуальні вимоги, які в дійсності не будуть мати краю до кінця життя, вивчення української мови тяжке. Тоді українську мову вона вивчає як чужу, із тим, що вона приносить значно менше користи, ніж інша чужа мова — німецька, французька чи російська. Тоді вивчення української мови треба виправдувати лише

почуттям, а почуття на замовлення викликати не можна. Значно легше для того використати природне почуття любови дитини до своєї родини.

До речі: для дитини, якій українська мова була рідною мовою, себто першою, надбання другої мови є переважно без проблеми. Проблеми ростуть у площині прийняття мови, а не надбання. І на тих проблемах, на жаль, страждає українська мова. Якість української та чужої мови залежить, очевидно, від часу відданого одній і другій, тому і українська мова збагачується дуже повільно, якщо не дбати про неї. Ця мова тоді, мусимо собі здавати з цього справу, стає обов'язком, обов'язково-прикрою вимогою.

Не можна собі цього факту прикривати, але теж не можна його надмірно переживати. Пошана для батьків, наприклад, хоч стихійна у малому, стає обов'язком з віком, однак у здорових родинх цієї пошани вимагають. Таксамо української мови треба вимагати. А вимагати її треба з точних причин — з любови до України. Дитина, здається, готова прийняти в такому віці, в такій формі, багато вимог, і чи не є зайвими різні дипломатичні виправдання перед дітьми? На підставі любови можна і треба знайти відповідь на різні запити дитини. Товариші не говорять по-українському прямо тому, що вони на це не мають причини; а вони нас часом не розуміють, бо природно було б, щоб ми жили в Україні, але ми не можемо.

Запевняти малого, що він здібніший, тому що знає українську мову, доводить до деякої прірви між ним і його товаришами. Окрім того, що це неправда, це може спричинити в нього зарозумілу поставу, з якої він не буде сподіватися зрозуміння оточення. А його товариші в чужому краю напевно також вивчили б рідну мову. Учителі розуміють, мабуть, радше таку зрівноважену форму почуття, яка не тільки не шкодить науці, але теж і товариському життю школяра.

Любити українську мову допомагають дитині в першу чергу рідні батьки. Запас слів мусить рости якнайближче до росту чужої мови. З людського погляду це просто лише уможливлення дитині говорити в хаті на всі теми, які її цікавлять. Без тієї можливості дитина чується погано у своїй родині, а не допомагати їй — це створить незрівноважену, до певної міри скривджену людину.

Красу мови пізнає дитина лише в змісті мови, в літературі. Окрім того, що українці своєю літературою, без перебільшення, можуть похвалитися перед світом, — це найглибший зв'язок з українською культурою. Але, на жаль, є теж один із страждених проявів нашого українства. Проблема в тому, що самі батьки мало знають про українську літературу, що за нашою національною проблемою ми не маємо літературного почуття, почуття естетики чи краси. Молодь обмежено знає лише про твори Шевченка, Лесі Українки і Франка, і найчастіше про тих авторів і ті твори, які мають лише національне значення.

Ці проблеми можна пов'язати дуже легко з іншими виявами української культури. Проблема краси для кожної молодої людини, а для

пластуна зокрема, є суттєва. Українська культура — це ж дзеркало України, єдине без інтерпретації, залежне лише від правил естетики чи науки. У понятті культури міститься єдність українства поза політичними, релігійними чи іншими різницями. На жаль, усе сказане про ставлення старших до літератури можна повторити тут.

Українська еміграція, пересічно, не шукає краси і не шукає об'єктивності. Вона часто приймає і примушує молодь приймати деякі вияви мистецтва чи деякі нібито наукові твори, які лише псують уяву про українське мистецтво та про правильність наших національних прямиць. До того ще долучується вплив чужого оточення на молодь. Правила мистецької краси міняються з часом, а старші часто не пізнають чужої моди. Вони одночасно не в силі повернутися до первісних форм українського народного мистецтва. Зрештою, плекання тих первісних форм теж є модним, і батьки мають, як критерій, форми мистецтва модні у часі їхнього життя в Україні. А ці форми в сучасну пору, наприклад, переважно надто обтяжені різними прикрасами.

Проблемою є теж порівняння українського мистецтва з чужим. Українське мистецтво терпить тоді не лише інтерпретаціями, а самими властивостями української культури, що є по суті народними. Тяжко знайти місце нашого мистецтва без розхвалювань і без пониження. Українська культура є дійсністю. Вона розвивалася в особливих обставинах, і тому важко її порівнювати з іншими світовими культурами. Вона дуже блискуча в народних формах. Наші діти мусять це розуміти. На жаль, коли наша культура осягає найкращого рівня, як от, наприклад, література 20 сторіччя, ми і чужі народи її не знаємо.

Далі, вплив чужого середовища, без пошани до чужих культур, може відохочувати молодого українця зацікавитися українською культурою. У цьому Америка, — країна понад країнами з економічного погляду, — має, на жаль, дуже негативний вплив. Зокрема, коли подумавши, що надбання якоїсь культури спирається часто на приємності поділитися нею при людських вимірах.

Національні проблеми еміграції мусять бути теж проаналізовані з точки зору молоді. Українці поза Україною зобов'язані допомагати Україні так, як у родині брат нещасному братові, без вибору. Як ми вже казали, — батьківщини, як і брата, не вибирається!

Усвідомивши це, юнак хоче знати: перше, чи Україна бажає цієї допомоги, чи українська проблематика не є вигадкою української еміграції? — друге, чи поміч Україні може бути сконкретизована? Юнак переважно не знаходить собі об'єктивної відповіді на ці запитання тому, що:

1. Він не знає історії України, історії української літературної думки від визвольних змагань.

2. Не знає, які сьогодинні умовини в Україні.

3. Всі державні народи, з якими він перебуває, пройшли національну стадію і плекають великі міжнародні ідеї. Виглядає прямо, що українці запізнені у своїх змаганнях.

4. Ці державні народи не мають довіри до вимог еміграційних груп і змушують молодих дуже обгрунтовано передумувати їхнє ставлення.

5. Врешті, найбільшу проблему для елітарної молоді творить трактування українських ідей самою українською еміграцією.

Любов України є зовсім абстрактна. Вона не покриває любови до української людини. До того додати дрібязковість еміграції, з повним браком скалі вартостей, з великою ролю чуттєвих моментів, і, може, найбільше: брак розмежування між тямками політичними, релігійними, моральними, виховними, культурними і людськими і брак цього розмежування в особистих та організаційних ставленнях.

Від юнака вимагаємо, щоб він був одноступнем всіх, в усіх ділянках суспільного життя, що є просто неможливим. Як йому теж є неможливим зрозуміти, що кожний учасник українського суспільства має бути ним суджений під усіма тими кутами зору.

Нарешті, еміграція сама до себе ставиться дуже крайньо. Одночасно надмірно себе критикує і надмірно себе хвалить. Ця атмосфера несприємлива юнакові. Вона стоїть перепоною між ним і впливом вартісних українських одиниць та ідей, яких він не має можливості пізнати. Проблема конкретизації української дії також важлива. В дійсності всі ділянки українського життя є посередньою допомогою українському народові. Юнака не може цікавити розбудова діаспори як така, бо в цьому міститься замало ідеалу. Часто з причини названих перепон юнак не може ввійти в суспільну працю еміграції. Він лишається без конкретної української праці, з великим неспокоєм, що твориться з бажання щось зробити, без можливості виконання.

Розгляньмо ще накінці, для доповнення образу, кілька загальнолюдських проблем. Ідеалізм: Чужі держави, у яких живемо, осягнули певний спокій і брак бажань. Причиною є матеріальний добробут. Великі ідеї дуже віддалені від особистого, від власного "єго". Духовне визволення від добробуту є проблемою, і еліта чужої нам молоді старається діяти в тому напрямі. Ідеалізм пересічної людини терпить у добробуті. Пересічна українська людина піддається, очевидно, загальному впливові тим легше, що українська проблематика стає дуже далекою українській одиниці через складність сучасного стану в Україні та через відштовхування її самою ж таки еміграцією.

Крім того, елітарна молодь, шукаючи ідеалу, вибере з більшою охотою діючий ідеал, себто — в більшості — ідеали країни поселення. Діяти українського життя не в силі передавати ідеали власним дітям. В загальній байдужій атмосфері вони примушені до крайньої поведінки. У їхніх родинях, яким вони віддають мало часу і не пояснюють себе, ще більше критично ставляться до українського середовища. Чим нижчий ідеал загалом, тим крайніше ставлення його діячів, прірва між ними і їхніми родинними росте у відношенні про прірви між ними і загалом. Кожний з нас, кожний член української спільноти відповідає за такий стан.

Проблема релігії. Українськість українських релігій мусіла б слугувати як найкраща атмосфера українському вірному. Традиція і краса обряду є способом для кращої молитви, але не є метою. І тут два аспекти проблеми: українськість стає метою, що обмежує віру, або зменшується український характер релігії, і вона втрачає характер спільноти, з якою легше і вартісніше вірити й молитися. У цих двох крайніх випадках людина віддалюється від своєї віри: перший аспект доводить до поверховості, що вже є зрадою супроти віри, а другий аспект дає всі підстави вибирати церкву, переважно чужу, за правилом найзручнішу.

Інша проблема загально-релігійного порядку є головно в католицькій церкві: ставлення церкви на виключно духовому рівні при зменшенні фізичних вимог. Це правильна оцінка духовного. Але для пересічного вірного, без особливих дисциплін самозобов'язання, це доводить до заперечення людської суцільності, як війна без зброї чи творче життя без відпочинку і харчу. У виховному аспекті ходи до української церкви є часто фізичною вимогою, бо переважно є більша відстань між хатою і своєю церквою, ніж між хатою і чужою. Заперечення подібних вимог зменшує підстави вимагати, щоб українці ходили до своїх церков, хіба з національного обов'язку, який по суті з вірою не має нічого спільного.

Проблема оточення. Чуже оточення нашої молоді викликає великий і нездоровий спротив українського суспільства. В житті одиниці впливи чергуються, заперечуються або доповняються. Коли молода людина вибирає чуже товариство, починаючи від друзів і кінчаючи на подружжю, то це лише доказ, що вплив українського середовища був заслабкий або негативний з українського погляду. Коли людина приймає скалю вартостей, скажім Пласту, вона віддає автоматично більшу увагу українському товариству. Коли так не є, спротив українського суспільства невиправданий з людського погляду і виглядає, як ще одне додаткове скрайне ставлення. Проблема виховання тут не є, щоб змінити вибір товариства, але діяти на причини того вибору.

Безліч тих проблем, що їх зустрічаємо у виховній праці, шукають відповіді. А в першу чергу вони вимагають праці. Відповідальність за нові покоління несе попереднє покоління. Українське суспільство досягне те, чого воно варта. Поразка означатиме лише, що ми не заробили перемоги. Кожна українська одиниця, як учень після іспиту, питатиме себе, чи не вдався іспит з браку здібностей, чи з браку праці. А біль тоді значно менший, коли це справа здібностей.

(Дальші голоси панелю в наступному числі ПШ)

ДО НАС ПИШУТЬ:

● Найважливіша тепер справа у Пласті — це Другий Пластовий Конгрес. Очікую дальших статей на цю тему... Ст. пл. Христя Камінська, Дітройт, США.

ВИХОВНЕ ПИТАННЯ НА СВІТОВОМУ КОНГРЕСІ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Інформація Комісії для виготовлення проекту
Української Виховної Системи у вільному світі

ЗАВДАННЯ І ПРИЦІЛИ КОМІСІЇ УВС

Комісія для виготовлення проекту Української Виховної Системи (УВС) у вільному світі, патронами якої є Об'єднання Українських Педагогів Канади — член КУК, Шкільна Рада УКА, Виховна Референтура СФУЖО і Українська Центральна Шкільна Рада Австралії, поставила собі завдання виготовити план координації виховної дії всіх чинників українського громадського життя у розсіянні. Прицілом Комісії УВС є забезпечити наростаючі українські покоління повновартісним вихованням.

Ціллю Комісії УВС є унапрямити процес виховання українця у вільному світі в універсальному сенсі, спираючи його на християнсько-моральних засадах з відповідним знанням рідної і чужої культур, тобто українця, який міг би гідно й об'єктивно репрезентувати й обороняти нарід, з якого походить, і державу, яка забезпечує йому свободне й творче існування.

Тож продуктом запланованої системи мав би бути повноцінний громадянин, вірний своїм предкам, діяльний член української спільноти, пов'язаний духовними вузлами рідної культури, зокрема мови, творчий, з настановою збагачувати духові вартості українського народу як для матеріка, так і для країни, в якій перебуває.

З тією метою Комісія УВС нав'язала тісний контакт з усіма країновими громадськими центрами і українськими вченими у вільному світі та запросила їх до співпраці. У загальному їх відгук був позитивний, і при їх допомозі Комісія УВС придбала вже багато цінного матеріалу для проекту.

Українська Виховна Система має бути загальнонаціональною, понадконфесійною і понадпартійною.

МЕТОДИ І ЗАСОБИ ПРАЦІ КОМІСІЇ УВС

Окремі члени Комісії опрацьовують поодинокі теми проекту, а крім цього президія Комісії улаштовує щорічно публічні і закриті сесії та конференції, на яких запрошені учасники обговорюють потребу і можливості погодження виховних дій між спорідненими організаціями та установами і поміж ними та всіма іншими секторами українського громадського життя. Згодом учасники сесій обирають окремі підкомісії, яким поручають опрацьовувати деталі координаційного плану.

У своїй роботі Комісія бере до уваги найновіші дослідження педагогіки, згідно з якими особовість виховання ушляхетнюється і гармонізу-

ється довготривалими впливами культури. Культура означає досконалення світу довкола нас і в нас самих, творення й плекання цінностей духового і матеріального характеру. Вона виникає з потреб людини і має дати їй зміст життя, головню через самовизначення себе і своєї приналежності, через збагачення своєї психіки і оформлення себе як індивідуальності.

Добровільна і свідомо асиміляція відбувається не з об'єктивних причин, а через суб'єктивне бажання, зроджене з недостатнього знання рідної культури або чужої, або обох, з комплексу меншевартості.

Тому центральними завданнями УВС є переконливо і систематично усувати всі можливі елементи того комплексу, розвивати на відповідному рівні культурне життя і порівняльним шляхом вирівнювати культурні комплекси.

УВС протиставить класовій педагогіці національну педагогіку і педагогіку культури. Згідно з національною педагогікою сам народ є тією суспільною групою, яка є творцем і носієм культури. Згідно з педагогікою культури, що в основі погоджується із змістом національної культури, кожна одиниця і ціла нація розвиває найбільше свою особовість тоді, якщо вона посвячується загальнолюдським ідеалам, елімінуючи тим способом національний шовінізм. Тому не пусті фрази чи голословні гасла переконують молодь у потребі гравітувати до українського середовища, але тисячолітні культурні надбання українського народу вказують їй на відповідне місце у прибраній батьківщині.

СЕСІЯ ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тому то й свою працю Комісія УВС розпочала від Сесії для справ української культури. Група вчених і науковців, що взяла участь у тій сесії, заявила у своїх ствердженнях, що для протидії асиміляції є важливе знання рідної і чужих культур. Про те, як тим знанням послуговуватися, щоб не бути засимільованим, говорять тези і ствердження тих науковців, з'ясовані в 32-ох точках. Ця сесія дала цемент для проекту УВС. Президія Комісії надрукувала деякі доповіді окремими відбитками: Е. Жарський: "Українська культура і Українська Виховна Система", В. Голубничий: "Суть і значення української культури", К. Біда: "Суспільна функція української культури". Тим способом ми хотіли дати виховним установам потрібний матеріал для їх праці, а ширшому загалові нагоду познакомитись із їх змістом і висловити свою думку на новий підхід до виховних питань.

СЕСІЯ ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНСЬКОГО ДОШКІЛЛЯ

Вслід за основною сесією для справ української культури Комісія УВС присвятила свою увагу другій з черги сесії, а саме Сесії для справ українського дошкілля, яке колись було і є тепер однією з основних ділянок релігійно-національного виховання.

Учасники тієї сесії, заслухавши доповідів, тез і звіту з конференції, рішили започаткувати спробу координації виховних дій на цьому відтинку, покликуючи до життя Раду Дошкілля у світовому масштабі. Зв'язок Ради Дошкілля з поодинокими країнами йде через центральні крайові установи чи їхні шкільні ради з одночасним інформуванням складових організацій СФУЖО через його представника в Раді Дошкілля. Виголошені доповіді на сесії видано окремим збірником.

СЕСІЯ ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДЕЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Вже сам факт, що у сесії взяли участь представники майже всіх українських молодечих організацій і рухів, говорив про те, що назрів час для виміни думок, чіткого з'ясування виховних прицілів і для обговорення форм взаємної співдії. У висліді покликано до життя окрему підкомісію для справ молодечих організацій, завданням якої є виготовити детальний координаційний план виховної дії на цьому відтинку.

СЕСІЯ ДЛЯ СПРАВ ВИХОВНИХ ДІЙ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Завданням тієї сесії було з'ясувати фактичний стан ролі і виховної дії українського жіночого руху в найширших аспектах. Учасники сесії винесли постанову, що основним виховним завданням українських жіночих організацій у зв'язку з УВС є затримати український характер родини, її християнський світогляд, мораль і етику. Всі одноголосно ствердили потребу і доцільність координації виховної дії всіх жіночих організацій, як теж поміж усіма іншими чинниками українського громадського життя, які мають відношення до виховання молодого покоління. Комісія УВС вважає, що ця сесія, як і три попередні, свої намічені цілі вповні досягнула.

СЕСІЯ ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА

На 20 і 21 травня ц. р. Комісія УВС запланувала Сесію для справ українського шкільництва. Її завданням буде проаналізувати українські шкільні системи, як теж програми навчання і виховання у рідних школах у вільному світі, намітити модернізацію метод і засобів навчання, обговорити справу шкільних підручників і допоміжної літератури, координацію виховних дій Крайових Шкільних Рад і обміркувати можливості створення координаційного рідношкільного центру. До участі в сесії запрошені всі крайові шкільні центральні, станові організації українських педагогів та опікуни рідних шкіл.

ПРАЦЯ КОМІСІЇ УВС У СХЕМАХ

Щоб унаглядити структуру українського громадського життя у різних аспектах, Комісія УВС намагається представити його схематично.

Дотепер були предкладені учасникам сесій структуральні схеми дошкільної ділянки, молодечих і жіночих організацій та схема СКВУ, коли мова про світовий координаційний центр виховної дії. Ці схеми дають читачеві ясний образ, як Комісія УВС підходить до координаційного питання.

УКРАЇНЬСКА ВИХОВНА СИСТЕМА І СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Комісія УВС запрошена Програмовою Комісією СКВУ до участі в Конгресі і до зорганізування виховної сесії. Тому всі сесії та конференції Комісії УВС являються підготовчими до СКВУ. З тією метою президія Комісії УВС звернулася до всіх крайових централей з проханням співпрацювати. Комісія УВС сподівається, що СКВУ покличе до життя світовий секретаріат, в якому виховні справи будуть відповідно поставлені.

ПЕРСПЕКТИВИ НА МАЙБУТНЄ

Українська національна спільнота у країнах нового поселення має вигляди на тривке існування під умовами, що:

1) українські Церкви при тісній співпраці з усіма українськими установами протидіятимуть асиміляції,

2) СКВУ схвалить і покличе до життя один світовий координаційний центр, якому підпорядкуються всі виховні установи,

3) члени української спільноти інтегруватимуть:

а) в українське громадське життя і підтримуватимуть його морально та матеріально,

б) у публічне життя країни поселення, спричиняючись своєю працею до її розвитку, в якому провідні одиниці, займаючи відповідальні місця в урядах та приватних інституціях, могли б своїм впливом добиватися для української спільноти належних їй прав та можливостей культурного росту.

І. В. Манастирський

«Забувайте українську мову...»

Під таким заголовком Л. Храплива помістила у «Пластовому Шляху» ч. 3 (10), за липень 1966 р., стор 25, статтю, де пише, що коли звернути увагу пластунам, щоб розмовляли рідною мовою, вони «дуже дивуються, як можна від них вимагати, щоб вони говорили по-українськи!» Це дослівно.

І мимоволі питаєш себе, що це таке. Чи з Пласту вже можна робити собі фарсу? Замість, щоб таких «пластунів» негайно виключити з

організації, — очевидно: услід за «провідниками», що до такого довели — ми толеруємо оту роззухвалену молодь і академічно дискутуємо, що робити. Здається, що ми засуджені на вічне дискутування абеткових істин. Спробуймо це ще раз зробити, так як приневолена була зробити й авторка статті і як врешті-решт зробила й перша сесія другого пластового конгресу. Не втрачаймо надії, що колись від слів перейдемо й до діл.

У тому ж числі ПШ, стор. 17, О. Бойчук вияснює — як не можна переконливіше і ясніше — «основне питання», тобто знову ж абеткову істину, що Пласт не є ні школою українознавства, ні антидотом на асиміляцію. Пласт є організацією української, тобто національно свідомої (відповідно до віку — очевидно) молоді, для якої українська мова є рідною.

У нас повелося балакати, що Пласт вимагає знання української мови. Це вповні неправильне формулювання. Знати можна кілька чужих мов, і то цілком добре, часом навіть краще від рідної, як це в нас — на жаль! — часто буває. Але рідна мова — це щось цілком інше: це мова, якою людина розмовляє з Богом, з рідними, з друзями і з усіма українцями, які володіють своєю мовою. Це мова, якою людина думає, тобто розмовляє сама з собою. І робить це природно, невимушено, із внутрішньої потреби, бо це мова, яку вона любить, мова її серця, її душі. І можливо вважати пластуном дитину, яка (не з власної вини — очевидно) не знає своєї мови, але намагається її вивчити і нею говорити (реченець її вивчення — окрема справа, якої тут не заторкаємо), але не дитину, що так бездоганно знає свою мову, як англійську чи яку іншу, але в українському середовищі залюбки і «нормально» вживає чужої. Пласт не є для такої молоді, і вона не має чого в ньому шукати.

Не будьмо засліплені. Такої свідомої молоді дуже мало і буде щораз менше. Це не її вина — це вина перш за все батьків, що з незрозумілою і злочинною байдужістю спокійно приглядаються, як їх діти відчужуються від українства, і пальцем не кивнуть, щоб тому протидіяти. Ба, деякі ще й пособляють тому! Далі — це вина школи, церкви і всього суспільства, що спокійно скапітулювало і «мовчки чуває чуби», а при тому робить міну, що ніби нічого і все в порядку... Ми доборолись до того, що хто хоче виховати свою дитину на свідомого «рідномовного» українця, не може посилати її ні до т. зв. «української» школи, церкви чи молодечої організації, включно з Пластом, ні в т. зв. «українське» середовище. Винятки бувають, але нечисленні. Як на сміх, але ледве чи існує молодеча організація або хоч один її відділ, де не було б чужомовної молоді.

Погодися з одним фактом: велика більшість людей не має справжнього національного обличчя. Посели їх серед китайців — стануть китайцями, серед готентотів — готентотами. Це тільки людський «матеріал». Їх доля і призначення «в сусідів бути гноєм» — єдина роля, до якої годяться. З цим треба погодитися — не варто цим турбуватися, витрачати сили на боротьбу з неминучим і псувати собі нерви. Але доля

українства — як і кожної національності — залежить від твердого “ядра”, від тих одиниць чи груп, для яких українство є частиною їх особовості і які вирішили — і своєю природою, так би мовити, приневолені — зберегти свою національну ідентичність за кожних умовин, навіть якби вони залишилися самі, як палець, серед чужого моря, навіть якби їх батьки і діти, брати і сестри зденационалізувалися.

Таке “ядро” мусить бути ексклюзивне, замкнуте в собі, тобто не допускати внутр чужого елементу, щоб зберегти свою національну “незайманість”, але назовні впливати на тих півукраїнців, чвертьукраїнців, чужомовних українців, тих, що їх замилювання до гопака чи вареників в’яже якоюсь ниточкою з українством, і так зберігати від повної декомпозиції т. зв. українство у діаспорі. Без такого “ядра” це видається неможливим.

Скажім собі врешті ясно і одверто, що тільки діти з такого “ядра” — це матеріал на пластунів. Пласт є тільки для такої молоді. Якщо її нема, можна дискутувати існування Пласту. Тоді краще розв’язати організацію, продати доми й оселі, а гроші дати на Енциклопедію Українознавства, Фундацію Шевченка чи іншу національну ціль. Інша можливість: змінити назву, скасувати присягу і вести роботу як добра протиасиміляційна організація. Третьої можливості немає. Але треба якнайшвидше і якнайрешучіше рятуватися від пістряка забріханості, який роз’їдає й ломить молоді характери, замість їх гартувати. Врешті варто рятувати й добру славу Пласту. Він заслужив собі на щось краще, ніж виховувати кривоприсяжників.

Справа існування Пласту в діаспорі дискусійна, справа української мови в Пласті недискусійна!

До речі: ми в тому щасливому становищі, що маємо між нами нашого Засновника. Крайня пора просити його, щоб авторитетно заявив, що і за яких передумов має право називати себе Українським Пластом у діаспорі.

Леся Храплива

ПЕРША СЕСІЯ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ ДРУГОГО

Хоч Пластовий Конгрес Другий розпочався справді вже із хвилиною, коли його проголосила Головна Пластова Булава, і впродовж двох років до першої його сесії пророблено вже велику з кожного погляду роботу, то таки саме цієї сесії ждали із зацікавленням та неспокоєм усі, кому небайдужа доля Пласту.

Наявність прецеденсу, тобто факт, що історія вже занотувала один такий Пластовий Ідеологічний Конгрес, в Ашаффенбурзі 1948 року, влегшувала чи навпаки — утруднювала справу. Влегшувала постільки, що були вже створені зразки, передбачені деякі процедури, здобутий був досвід. А одночасно

була й небезпека, що при наявності встановленого вже стандарту дуже легко дотримуватися його до тієї міри, щоб розійтися із специфічними вимогами хвили. Цю проблему згадуємо тут як одну з багатьох, що їх довелося розв’язувати комісії Конгресу у ділянці чисто теоретичній. А скільки зусиль треба було посвятити, щоб із практичного боку встановити засади тематики конгресових дискусій та підняти компетентних у відповідних ділянках доповідачів і дискусійників, про це можна б писати дуже багато в окремих ширших спогадах.

Пов’язаність із традиціями Пластового Конгресу Першого виявилася, між іншими, і в тому, що очолив його президент Ашаффенбурзького такий Конгресу, пл. сен. д-р Атанас Фіголь, а провідником-модератором основного панелю був один із прелегентів того ж минулого Конгресу, пл. сен. проф. д-р Юрій Старосольський.

Те, що пл. сен. А. Фіголь мав змогу взяти таку близьку участь у цьому Конгресі, було великим здобутком для справи. Не лише його особа пов’язувала ці обидві пластові події, але очолив він теж програмову комісію Конгресу і мав змогу об’їхати більшість пластових осередків США і Канади. Ці широкі відвідини, разом із повним знанням умовин пластової праці в Німеччині та Великобританії дозволили йому мати перед очима майже повний образ ситуації всього Пласту у світі і поробити із цього образу відповідні висновки.

Перша сесія Пластового Конгресу Другого відбулася в Албані, у стейті Нью-Йорк, 30-31 грудня 1966 р. Згуртувала вона не лише близько три сотні сеньйорів та старшого пластуна з США і Канади, але набрала характеру справді “міжконтинентальної” імпрези через приязність представників Аргентини (пл. сен. Михайло Васирик), Австралії (пл. сен. Юрій Семків), Німеччини (ст. пл. Мотря Міланич). Один тільки Пласт у Великобританії був заступлений умандатованим представником, пл. сен. А. Фіголем (замість пл. сен. Анни Герасимович).

Сесія, як уже згадувано, не була ні початком, ні ще далеко не кінцем Конгресу. Але мала своє особливе значення як завершення першого етапу його праці та, кажучи по-пластовому, перша проба його справності. Те, що мав він тривати тільки 24 години з усіма необхідними перервами, змусило конденсувати програму якнайстаранніше, щоб, не зважаючи на короткий час, якщо не розв’язати намічених проблем, то хоч довести їх до якогось узгідненого наświetлення.

І саме це намагання виповнити кожну конгресову хвилину цінним змістом шістдесяти секунд (парафразуємо цитату з Р. Кіплінга, вжиту у книжці пл. сен. Юрія Старосольського “Велика гра”) — увінчалася особливим успіхом. У передбаченому часі вичерпано повну програму, тобто інформативну доповідь голови КПС у США, пл. сен. Юрія Ференцевича, про спосіб ведення Конгресу та вступні заваги голови ГПБ, пл. сен. Яра Гладкого, у вечірні години 30 грудня. У суботу 31 грудня наради розпочала підставова доповідь пл. сен. А. Фіголя: “Проблеми дії і розвитку Пласту в діаспорі”. Ця доповідь надала визначеного, глибоко пластового стилю й напрямку працям усієї сесії. Вона поставила таку незвичайно трудну проблематику, що впливає з кожености існування Пласту поза межами України, у площину, яка уможливила повне порозуміння між усіма зібраними, хоч який дуже індивідуальний підхід до цієї проблематики у них не був би. Теза, що справний поділ в

українській діаспорі проходить тільки по лінії або потурання денаціоналізації, або бажання боротися проти неї, визначила головні напрямні всіх дальших шукань.

"Невиголошені" доповіді — це були підсумки звітів поодиноких краєвих старшин. Їх роздали всім присутнім у циклостилевих відбитках, і разом з доповіддю пл. сен. А. Фіголя вони дали присутнім образ сучасного стану Пласту в усіх перекроях його життя.

Учасників панелью на тему "Вплив довкілля на світогляд та виховання молодшої української людини" підбрано свідомо так, щоб це були молоді люди, які здобули собі професійне знання з найновішими його здобутками вже у країнах нового поселення, а одночасно пройшли повністю процес пластового виховання, отже, знають його із власних переживань. Те, що такі люди знайшлися, і то в такому широкому вахлярі професій, треба зачислити до справді великих успіхів Конгресу. І так виступили: пластова виховниця д-р інж. Ольга Репетило, соціолог проф. д-р Всеволод Ісаїв, психіатр д-р мед. Теодосій Самотулка, психолог докторант Ярослав Гарасимів, педагог-учителька Іроїда Винницька, теолог о. д-р Любомир Гузар, усі вони пластуни-сенйори. Кожне з них насвітлювало поставлену проблему з точки погляду своєї наукової дисципліни. Треба сказати, що такий саме спосіб уведено вперше у Пласті — і виявився він дуже успішним.

Новиною був теж спосіб дискусії в поодиноких групах, якими проводили по двох із згаданих панелістів. Хоч спосіб має і свої негативи, бо кожному з присутніх були цікаві, правду кажучи, дискусії в усіх групах, але зате більше дискусіантів мало змогу висловитися у визначених темах. Корисне було теж і те, що дискусії мусіли бути спрямовані на конкретні тези-висновки, які провідники цих дискусій мали принести на кінцеву нараду пленуму сесії. І з цим завданням усі справилися своєчасно — і це ще один успіх, що не прийшов без зусилля!

В заключній доповіді пл. сен. А. Фіголь з'ясував справу недалекого вже Світового Конгресу Вільних Українців та доцільність того, щоб Пласт взяв у ньому активну участь.

**
*

Висліди всіх доповідей та дискусій зібрано у трьох точках-рекомендаціях, які й послужили основою резолюцій четвертих зборів Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО), що відбулося зараз у найближчих двох днях.

Перша точка вирішала основне питання, поставлене з усією ясністю вже у вступній доповіді сесії: Пласт прямує до затримання національно-етнічної ідентичності української спільноти поза межами України. Цим самим Пласт визначив себе по боці змагань проти асиміляції, що й природно впливає з першого обов'язку пластуна. Та в наших обставинах, де довкілля так підкреслює нашій молоді релятивність усіх вартостей, таке повторення і підкріплення основного принципу пластування було далеко не зайве. Воно було справді найпекучішою вимогою хвилини.

У другій точці визначено Пласт як нерозривну частину української спільноти в діаспорі, як важливий чинник її і одночасно як частину, яка не може правильно діяти без наладнаної взаємодії із цілістю. Пласт ставить свої конкретні вимоги до чинників нашої зорганізованої громади. Але одночасно

почувається відповідальним за те, щоб змагання за збереження української душі в діаспорі покінчити переможно не тільки в самому Пласті, але й в усій нашій спільноті.

І вкінці Конгрес визнав, саме по думці другої рекомендації, потребу включити Пласт у дії Світового Конгресу Вільних Українців.

Можна сміливо сказати, що в хвилину офіційного закриття сесії, яке відбулося теж у передбаченому часі, Пласт стояв без порівняння далі на шляху свого розвитку, ніж було це в хвилину її відкриття.

**
*

Усі учасники могли явитися у передбаченому часі на спільній вечері з розваговою програмою, що її проводив пл. сен. Роман Барановський. Участь у цій веселій пластовій програмі взяли старші пластуни з куренів "Шестокрылі" і "Перші Стежі", старші пластуни з куреня "Вовкулаки", член Пласт-приятя з Дітройту мгр. Олександр Луцький і пл. сен. Микола Кавка з Клівленду. Новорічні побажання склав усім присутнім голова ГПРади пл. сен. Осип Бойчук.

Відчитані секретарем ГПБулави, пл. сен. Ольгою Кузьмович, привіти численних українських установ та організацій, що прийшли спонтанно (бо на Конгрес не висилано нікому окремих запрошень), говорили недвозначно про пошану нашого громадянства і його зацікавлення Пластом.

Та найцікавіші були безперечно виступи "наймолодшої молоді" — старшого пластуства, що виявило тут, часом навіть по-молодечому безоглядними словами, як пильно слідкує воно за життям Пласту, саме тому, що той Пласт воно вважає своїм "домом". Та й постава старшого пластуства у найближчих днях нарад Збору КУПО підкреслила ще раз, як дуже дорожить ця молодь своїм Пластом.

Зрештою і сама кількість старшого пластуства на сесії говорила про це недвозначно. Хто не міг пробутти весь час, приїздив хоч на кілька годин. Хто не мав змоги залишити із ким рідні, привозив її із собою. І так наймолодший "учасник" сесії, донеда старших пластунів, було аж... півроку.

А також іще випадок: ціла група старших пластунів "пригналася" просто з лещетарського табору на Вовчий Тропі (викликаючи своїм виглядом чималий переполох серед готелевої обслуги), щоб лише мати почесність — зареєструватися як учасники Конгресу.

Не можна говорити про успіхи сесії, забуваючи, що вона "пролог, не епілог" Конгресу. Навіть у дискусіях вичувалося, як багато проблем доводилося заторкувати тільки в загальному, не входячи у їх глибини. І це власне — завдання майбутньої праці Конгресу. Однак, треба сказати, що саме як "пролог" — ця сесія матиме величезний вплив на напрямок цієї праці у майбутньому, бо нам, підкріпленням на дусі першими успіхами, легше буде тепер вирушати у дальшу мандрівку...

ДО НАС ПИШУТЬ:

● У долученні пересилаю чек на \$55.00 на пресфонд "Пластового Шляху". 35.00 дол. склали члени Осередку Праці УПС у Джерзі Сіті, а 20.00 дол. виплачено з каси нашої Пластової Станиці як пожертву замість квітів на могилу бл. п. Спиридона Титли, батька наших друзів — пл. сен. Богдана, Маркіяна та Євгена Титлів, членів Куреня УПС "Червона Калина". Скобі Пл. сен. Ю. Ференцевич, діловод господарства, Джерзі Сіті, США.

ЧЕТВЕРТІ ЗБОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Четверті Збори КУПО відбулися 1 і 2 січня 1967 р. в Албані, столиці стейту Нью-Йорк у США, в готелі Де-Вітт Клінтон, при участі 136 учасників із правом голосу і 94 гостей. Увесь час нарад панувала спокійна пластова атмосфера, хоч учасники мали часто різні погляди на справи і хоч заторкувано теж і дразливі, як на сьогодні, справи партійної чи, як у поточній мові звикли називати, "політичної" приналежності.

До ділового перебігу Зборів спричинилася у великій мірі Перша сесія Пластового Конгресу Другого, що безпосередньо попередила Збори. Вона пройшла успішно і своїм високим рівнем відірвала пластове братство від буднів та показала йому широкі і ясні горизонти діяльності. Делегати на Збори, що майже всі були й учасниками Конгресу, вийшли із сесії з приємним почуттям, що Конгрес ясно й відважно оформив те, що кожний із них більше чи менше свідомо відчував: у позитивній формі проголосив змаг із денаціоналізацією як "виконання завдань Пласту у службі Україні".

Гладке переведення нарад було теж безперечно заслугою предсідника Зборів, пл. сен. Миколи Плав'юка, ЛЧ, що виявив багато такту й велику ретинув у веденні Зборів.

**
*

Збори почалися в неділю, 1 січня 1967 р., після Богослужень у церквах католицького і православного віровизнань. У католицькій церкві св. Літургію служив пластовий капелян, пл. сен. о. Богдан Смик, який мав теж відповідну проповідь. Місцевий парох, сам колишній пластун, о. д-р Богдан Волошин, вітав присутніх теплими словами.

О год. 10.30 відкрив Збори голова Головної Пластової Ради, пл. сен. Осип Бойчук, діловими словами:

"В імені ГПРади відкриваю 4-ті Збори Конференції Українських Пластових Організацій. Ми незвичайно раді, що в цих Зборах перший раз за час існування Конференції беруть участь живі представники далеких крайових пластових організацій: голова Крайової Пластової Старшини в Австралії — пл. сен. кер. Юрій Семків, заст. голови КПСтаршини в Аргентині — пл. сен. Михайло Василик, представники крайової пластової організації у Німеччині — заст. голови КПСтаршини, пл. сен. Атанас Фіголь, і ст. пл. Мотра Мілянчич.

Велика шкода і жаль, що професійні обов'язки не дозволили прибути до нас голові КПСтаршини у Великобританії, пл. сен. Анні Герасимович.

Всіх присутніх друзів із далеких країн ми повітали вже на Пластовому Конгресі, — вітаю їх теж щиро сьогодні тут на Зборах.

Вітаю теж членів крайових пластових проводів близьких крайових пластових організацій у Канаді і США і делегатів членства.

Особливо щиро вітаю представників організованих Приятелів Пласту, як теж і гостей".

Після відспівання пластової релігійної пісні "Царю Небесний" і пластового гімну пл. сен. О. Бойчук провів вибір президії. Пл. сен. Володимир Савчак в імені ГПРади запропонував такий склад: пл. сен. Микола Плав'юк, Канада, — голова, пл. сен. Ярослав Рак, США, — перший заступник голови, пл.

сен. Валентина Ширай, США, і голови всіх крайових пластових старшин — дальші заступники голови, пл. сен. Тарас Когут, США, і ст. пл. Марта Савчук, США — секретарі.

Пл. сен. Ярослав Рак склав заяву, вяснюючи своє засадниче ставлення до пропонованого складу президії Зборів. Зміст цієї заяви такий: аполітичність і неупартійність Пласту вимагає від нас такого поступування, яке не давало б поодиноким політичним групам притоки добачуватися фаворизування у Пласті того чи іншого політичного середовища. Тому — на його думку — члени Пласту, видатно заангажовані в діяльності котрогогонебудь політичного середовища, не повинні займати у Пласті ніяких видних становищ, отже не повинні теж і входити у склад президії Зборів Конференції. Бувши сам активним в одному політичному середовищі, згідно із своїм повищим становищем не вважає своєї участі в президії Зборів відповідною і можливою. Політичні партії пильно приглядаються, чи Плест дійсно дотримує засади своєї аполітичності і неупартійності. Пластовому проводові доведеться догворитися з цими політичними чинниками, щоб не дійшло до їх втручання у ведення пластової діяльності. На його думку, пропонований склад президії Зборів не є згідний із з'ясованим ним вище засадничим становищем і може утруднити переговори пластового проводу з політичними чинниками. Тому він не може прийняти вибору.

Учасники Зборів були виразно знетерпеливі до видвигнення політичного моменту на самому початку нарад. Запропонований ГПРадю склад президії обрано одностайно з тим, що на місце пл. сен. Я. Рака обрано пл. сен. Теодосія Крупну, США, який потім зачитав коротку декларацію, чому саме він цей вибір прийняв. Старше пластуство на своєму окремому зібранні після закінчення першого дня нарад виразно протиставилося ввведенню політичних моментів у пластову діяльність і зголосило відповідний дезидерат.

**
*

Головна Пластова Рада запропонувала такий порядок нарад Зборів:

1. Відкриття
2. Пластова релігійна пісня і пластовий гімн
3. Вибір президії Зборів: голови президії, його першого заступника і дальших заступників та трьох секретарів
4. Одобрення правильника нарад
5. Одобрення порядку нарад
6. Звіт верифікаційної комісії ГПРади про кількість зареєстрованих учасників із правом голосування та кількість голосів, як теж звіт цієї комісії про перевірку протоколу 3-їх Зборів Конференції і його прийняття, евент. справлення чи доповнення
7. Одобрення й евент. доповнення комісій: номінаційної, бюджетової і резолюційної
8. Додатковий звіт голови Головної Пластової Булави з діяльності за другий піврік 1966 р.
9. Додатковий звіт голови ГПРади з діяльності за другий піврік 1966 р., зокрема з перевірки діяльності ГПБулави та внесення на абсолюторію органам Конференції
10. Дискусія над звітами та схвалення абсолюторії
11. Справа посту Начального Пластуна

12. Зміна статуту КУПО
13. Звіт бюджетової комісії і схвалення бюджету КУПО
14. Звіт резолюційної комісії і схвалення резолюцій
15. Звіт номінаційної комісії і вибір нових органів КУПО
16. Закриття Зборів пісню закарпатських пластунів.

Порядок нарад прийнято з додатком після точки 10-ої: "Схвалення рекомендацій Першої Сесії Пластового Конгресу Другого". Одобрено правильник нарад, якого послідовно дотримувався передсідник Зборів.

З черги голова верифікаційної комісії, пл. сен. Микола Кавка, склав звіт, що присутніх на Зборах є 130 управлених до голосування учасників із 136 голосами, а це по одному учасникові з Австралії й Аргентини, двоє з Німеччини, 28 делегатів членства і 6 учасників "із уряду" з Канади, 75 делегатів членства і 23 учасники "із уряду" з США. Гостей було 94, в більшості старші пластунки і пластунки, включаючи й 16 членів Пластприятю.

Як виходило з друкованих на Конгрес звітів, присутні репрезентували таку загальну кількість пластового членства:

Австралія	936 членів, у тому	109 сеньйорів
Аргентина	165 членів, у тому	18 сеньйорів
Великобританія	274 членів, у тому	28 сеньйорів
Канада	1707 членів, у тому	182 сеньйори
Німеччина	221 членів, у тому	32 сеньйори
США	4004 членів, у тому	569 сеньйорів
Разом	7307 членів, у тому	938 сеньйорів.

Потверджено і доповнено комісії: номінаційну під головством пл. сен. Михайла Бажанського, США — бюджетову під головством пл. сен. Ярослава Бойдуніка, США, — резолюційну під головством пл. сен. Любомира Романкова, США, і обрано статуту під головством пл. сен. Юрія Ференцевича, США.

**
*

Звіти з діяльності ГПРади і ГПБулави за станом на 30. 6. 66 р. були видруковані й заздалегідь розіслані учасникам Зборів. Додатковий звіт із діяльності ГПБ за останнього півроку склав її голова, пл. сен. Яро Гладкий, а такий же звіт з діяльності ГПРади — її голова, пл. сен. Осип Бойчук. Він теж звітував про перевірку ГПРадою діяльності ГПБулави. Ця перевірка — згідно з рішенням ГПРади — була переведена так:

діловодство голови ГПБ і ген. секретаря перевів голова ГПРади,
діловодство головних булавних — члени президії ГПР, пл. сеньйори
Ганка Коренець та Олександр Бережницький,
діловодство головного реферату видаць — член президії ГПР, пл. сен.
Лев Винницький.

Ці діловодства ГПРада знайшла в повному порядку, і голова ГПР подав Зборам пропозицію дати цим діловодам абсолюторію.

Перевірку діяльності і книг головного референта господарства ГПБ доручила ГПРада своїм членам: пл. сеньйорам Володимирові Савчакові і Мирославу Раковському. Про цю перевірку звітував пл. сен. В. Савчак. Він подав, що перевірка, яка відбулася на основі друкованого звіту ГПБ (сторінка 37) і книг, виявила низку недомагань у вписах до книг і виготовленому рахунковому замкненні, яких головний референт господарства — без уваги на визначений йому реченець — не виправив і не вияснив. Тому ГПРада

не має достатніх підстав поставити Зборам пропозицію на абсолюторію головному референту господарства ГПБ. В імені ГПРади він пропонує, щоб Збори обрали окрему комісію фахівців-книговодів, яка при співпраці головного референта господарства виправила б завважені недоліки й тоді дала йому абсолюторію. Окрім цього, він запропонував кілька постанов щодо господарської діяльності ГПБулави, зокрема щодо участі ГПБ у пластових господарських підприємствах і щодо потреби в майбутньому переводити щорічну перевірку господарських книг.

Пополудневі години виповнила дискусія над звітами. Головний референт господарства ГПБ, пл. сен. Іван Сковчиляс, заявив, що він виправив усі завважені ГПРадою недоліки книговедення і зладив нове рахункове замкнення, яке було роздане на письмі всім учасникам Зборів.

Дискусію вичерпано о 10-ій годині вечора і на цьому наради перервано до наступного дня.

**
*

Другий день нарад (понеділок, 2 січня 1967 р.) почався відповідями звітодавців — голов ГПРади і ГПБулави.

Голова ГПРади, пл. сен. Осип Бойчук, повідомив, що — щоб не затягати справи абсолюторії головному референту господарства ГПБ:

а) він запросив попереднього вечора з-поміж учасників Зборів трьох книговодів: пл. сеньйорів Тараса Ліськевича, Ярослава Бойдуніка й Миколу Кавку до окремої перевіркової комісії,

б) що ця комісія, при співучасті головного референта господарства ГПБ, упродовж ночі докладно перевірила всі заміти недокладностей у книговеденні, перелічені у звіті пл. сен. В. Савчака, і готова звітувати Зборам.

В імені цієї комісії пл. сен. Тарас Ліськевич ствердив, що перевірка комісії виявила, що вимагані ГПРадою виправлення недоліків у книговеденні були переведені головним референтом господарства після замкнення перевірки й взяті до уваги в новому рахунковому звідомленні, яке пл. сен. І. Сковчиляс передав Зборам, так що він пропонує дати абсолюторію головному референту господарства. Після цього Збори одноголосно дали абсолюторію органам КУПО.

Голова ГПБулави, пл. сен. Яро Гладкий, у своєму кінцевому слові м. і. заявив, що просить не ставити його більше ні на який пост в органах Конференції, бо він його не може прийняти. Натомість, користаючись нагодою, хоче всім, з ким він працював упродовж свого 21 року діяльності у проводі Пласту на чужині, щиро подякувати за співпрацю й тепле пластоє відношення. Присутні довгими оплесками дякували йому за повну посвяту праці у Пласті, який виріс у кількатисячну організацію.

**
*

З черги Збори схвалили рекомендації і внесення Першої сесії Пластового Конгресу Другого, — поміщені на іншому місці цього числа ПШ.

Справа обсаджень посту Начального Пластуна виявила живе зацікавлення цим питанням. Пленуми ГПРади і ГПБулави запропонували Зборам вирішити, що пост залишиться покищо необсадженим. Однак більшість учасників Зборів уважала, що наявність і дія Начального Пластуна важливі й по-

трібні, і тому Збори доручили ГПРаді впродовж чергової каденції підготувати окликання чи вибір нового Начального Пластуна.

Покликана з доручення попередніх Зборів КУПО устатково-статутова комісія під проводом голови ГПРаді, пл. сен. О. Бойчука, опрацьовувала новий статут майже повні два роки. Справа викликала живе зацікавлення, зголошено аж 7 проєктів нового устрою Конференції. Однак виявилось, що статут мусить заторкувати і віддзеркалювати засадничі устроєві питання Пласту, що мають бути предметом нарад Пластового Конгресу Другого вже після першої його сесії. Тому комісія передала Зборам проєкт тільки найконечніших змін.

Обрана Зборами статутова комісія під головуванням пл. сен. Юрія Ференцевича пройшла ще раз пропоновані зміни, а Збори після живої дискусії пропозиції прийняли. Зміни стосуються головню до точного розмежування компетенції крайових пластових старшин у відношенні до органів Конференції та способу проведення рішень в основних питаннях Пласту.

Збори обрали теж нову статуту комісію, яка при співпраці з устатковою підкомісією головню конгресової комісії має випрацювати остаточні зміни нового статута Конференції.

Заслухавши звіт голови бюджетової комісії, Збори схвалили бюджет Конференції на наступні три роки у висоті \$ 5,245.00 річно.

Проект резолюцій реферував голова резолюційної комісії, пл. сен. Любомир Романків. Після дискусії резолюції схвалено, а частину прийнято як децидирати. Їх повний текст поданий на іншому місці ПШ.

Покликана ГПРадіою в червні 1966 р. номінаційна комісія під головуванням пл. сен. Михайла Бажанського, США, провела важливу підготовчу працю. Вона відбула ряд розмов, одні пленарні сходи в Дітроїті 29. 10. 1966 р. з участю голов ГПРаді і ГПБУлави, і продовжувала свою дію під час Зборів. Отримавши від дотеперішніх голов ГПРаді і ГПБ заяву, що вони не кандидують у черговій каденції, комісія підготувала список кандидатів до органів Конференції і до головню конгресової комісії та запропонувала їх Зборам. Інших списків не було, і Збори одноголосно обрали запропонованих комісією кандидатів. У великій більшості обрано до головню пластового проводу провідників молодшої пластової генерації.

**
*

Перед закриттям Зборів забрали слово нові голови ГПРаді і ГПБУлави. Голова ГПР, пл. сен. Юрій Старосольський, з помітним зворушенням подякував за вибір, заявляючи, що "у Пласті моє серце", і як голова ГПРаді подав такі напрями для діяльності новообраного головню пластового проводу:

а) виховання нової людини на пластовому ідеалізмі, щоб була повсякчасно свідомо своїх обов'язків служити Богові й Україні, помагати іншим і жити за пластовим законом, не забуваючи про пластову поставу і засаду "успіхнись",

б) всю працю вести із ставкою на молодь, а не на курінні, політичні, групові чи інші огляди,

в) підготувати прокламацію нового Начального Пластуна,

г) взяти гідно участь у Світовому Конгресі Вільних Українців,

г) ширити переконання про цінність пластової організації та давати докази цієї цінности.

Пл. сен. Юрій Ференцевич, як новий голова ГПБУлави, підкреслив факт, що до головню проводу в Пласті приходить "нове покоління", і запевнив,

що воно доложити усіх старань, щоб не розчарувати сподівань того покоління, що відходить від проводу.

Цю тему використав передсідник Зборів, пл. сен. Микола Плавюк, і апелював до присутнього старшого пластуна, щоб воно, як чергове покоління пластових провідників, не ждало довго з перебранням проводу в Пласті.

Висловлюючи думку, мабуть, усіх присутніх, що в Албані за чотири дні Пластового Конгресу і Зборів Конференції пророблено велику роботу, передсідник о год. 2.30 закрав 4-ті Збори Конференції Українських Пластових Організацій.

ГОЛОС СТАРШОГО ПЛАСТУНСТВА НА КУПО

У часі КУПО відбулися сходи УСП-ів і УСП-ок, присутніх на 4-ому Зборі КУПО. На сходинах були широко дискутовані такі справи:

1. Репрезентація УСП із правом голосу у ГПБУлаві.

2. Селективність у Пласті: стримання напливу молоді до Пласту до часу, доки не буде достатньої кількості кваліфікованих виховників, а тоді надалі стосувати селективність у допливі молоді до Пласту.

3. Партиїність в українському житті в діаспорі та її негативний вплив на українське зорганізоване життя на еміграції. Можливості шкоди, яку можуть принести Пластові партиїні впливи. Стверджено, що партиїність на еміграції є нездоровим явищем.

У висліді нарад зголошено одну конкретну резолюцію та висловлено два ствердження. Резолюцію у справі репрезентації УСП в ГПБУлаві зголошено, і вона була прийнята на 4-му Зборі КУПО. Стосовно партиїности старше пластуноство винесло дві рекомендації, які бажано подати до відома у "Пластовому Шляху". Вони такі:

Рекомендації УСП-ів і УСП-ок

1. Старше пластуноство закликає Збори вибирати провід тільки на базі правдиво пластового характеру, а пластових виховників і пластовий провід закликає плекати виключно вселюдські і всеукраїнські національно-патріотичні ідеали. Одночасно старше пластуноство стверджує, що партиїні тенденції у виховних методах не мають і не повинні мати місця.

2. Старше пластуноство підкреслює понадпартиїність Пласту, ставиться стримано до вузько-партиїнних угруповань та закликає пластунів підтримувати рекомендації Пластового Конгресу Другого щодо єдности української спільноти в діаспорі.

У кожному пластовому домі повинна бути книжка

Основоположник Пласту

До 80-річчя з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського
Написав: ТЕОДОР ДАНИЛІВ

48 сторінок, ціна в Канаді і США 1.00 дол., а для інших країв рівновартість у їхній валюті. — Замовляти в адміністрації "Пл. Шляху":
Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W. Toronto 9, Ont. Canada

СКЛАД НОВИХ ОРГАНІВ ГОЛОВНОГО ПЛАСТОВОГО ПРОВОДУ

ГПРада

Президія, обрана Зборами КУПО: пл. сен. Юрій Старосольський — голова, пл. сен. Василь Палієнко — заступник голови, пл. сен. Лев Винницький, пл. сен. Ганка Коренець і пл. сен. Олександр Бережницький — члени. — У склад пленуму ГПРади входять голови всіх крайових пластових рад.

ГПБулава

Члени обрані Зборами КУПО: пл. сен. Юрій Ференцевич — голова, пл. сен. Ольга Кузьмович — заступник голови, пл. сен. Олександра Юзенів — секретар, пл. сен. Петро Содоль — головний булавний пластуник, пл. сен. Іванна Ганкевич — головна булавна пластунок, пл. сен. Теодосій Крупа — головний булавний УПС. Кооптовані члени: пл. сен. Осип Бойчук — в.о. головного референта пластових видань, пл. сен. Степан Чайковський — головний референт господарства.

ГОТОВІСТЬ НАШОГО ПЛАСТУ

За звідомленнями поодиноких крайових пластових старшин, що наспіли на IV збори КУПО, які відбулися 1 і 2 січня ц.р. в Албані, Н.Й., США, подаємо готовість членства нашого Пласту у вільному світі, включно з пластовими сеньйорами:

Аргентина	165	Австралія	936
Німеччина	221	Канада	1.707
Великобританія	274	США	4.004
Усіх разом членів у шести крайових пластових організаціях			7.307

ГОТОВІСТЬ ПЛАСТОВОГО СЕНЬЙОРАТУ

Подаємо стан членства УПС в поодиноких краях, де діє наш Пласт, за станом у дні 31 грудня 1966 р.:

Аргентина	18	Австралія	109
Великобританія	28	Канада	182
Німеччина	32	США	569

Разом членів УПС у шести крайових пластових організаціях 938.

Такі книжки

можна набути в адміністрації "Пластового Шляху":

- 1) КІБЕРНЕТИКА, Ї ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ. Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна — 50 центів.
- 2) СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ. Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен — Рим — Париж, 1965 р. 32 сторінки. Ціна — 1.00 дол.
- 3) ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЛАСТУ. До 80-річчя з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського-Дрота. Мюнхен 1966 р. 48 сторінок. Ціна — 1.00 дол. Замовлення і належність посилати до адміністрації "Пл. Шляху": Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W. Toronto 9, Ont. Canada

ВИБРАНА БІБЛІОГРАФІЯ ПРО УКРАЇНУ ЧУЖИМИ МОВАМИ

IV.

Г-в) УКРАЇНА В ХХ-ому СТОРІЧЧІ (продовження)

15) Pidhaini, Oleg S. *The Ukrainian-Polish Problem in the Dissolution of the Russian Empire 1914—1917*. Toronto-New York, New Review Books, 1962. 125 pp. \$2.00

16) Pidhainy, Oleh Semenovich. *The Formation of the Ukrainian Republic*. Toronto-New York, New Review Books, 1966. 685 pp. \$10.75.

Обидві праці молодого українського науковця дають читачам багато цінного історичного матеріалу, спертого на численних, передусім архівних джерелах. У першій книжечці, яка — за планом автора — є своєрідним вступом до другої, обширної (три-томової) праці про "Українську Республіку під час великої східноєвропейської революції", автор аналізує стремління поляків і українців до державної самобутності під час першої світової війни. Хоч обидва народи входили у склад російської імперії, їхня політична доля пішла різними шляхами, з причин, які автор аналізує в першій книжці.

У другій праці, яка є поширеною докторською дисертацією, автор подає детальний перебіг подій 1917—1918 років, огляд яких закінчує розділом про консолідацію української республіки після підписання й ратифікації берестейського мирного договору та відбиття першої агресії совєтської Росії проти молодшої української держави. Автор черпає обильно з багатющого архівного, дотепер не використаного, матеріалу німецьких і американських архівних збірників, ці документи заперечують понад усякий сумнів фальшиву і нічим необосновану тезу про те, що, мовляв, "існує тяглість (континуїтет) та переємність (сукцесія) укра-

їнської держави: УНР - Українська Держава - УНР - УССР", що її пробають поширювати деякі, такі наші еміграційні, науковці (див. ЕУ, том 4-ий, стор. 1573). Слід побажати авторові, щоб він чим скорше випустив дальші томи своєї цінної праці, яка тепер, у зв'язку з 50-річчям постанови української держави, є особливо на часі.

17) Pidhainy, O. S. (ed.) *The Black Deeds of the Kremlin: A White Book*. Vol. I. Book of Testimonies; Vol. II The Great Famine in Ukraine in years 1932-33. Toronto-Detroit 1953, 1955. 545 pp. (Vol. I), 712 pp. (Vol. II).

Ця збірна праця, видана заходами організації бувших репресованих совєтським режимом в Канаді та в США, з передмовою бувшого конгресмена Керстена, є актом обвинувачення нелюдського режиму з численними доказами (знімки, фотокопії совєтських документів, тощо) на те, що жахливий голод в Україні був штучно зорганізований правлячою совєтською клікою з метою зламати спротив українського населення насильній колективізації і русифікації. В першому томі зібранні свідчення очевидців про чистки, депортації населення та різні злочини НКВД і ліквідацію Церкви в Україні; другий том присвячений головно великому голодові, що коштував Україні понад 6 мільйонів жертв.

18) Pistrak, Lazar. *The Grand Tactician. Khrushchev's Rise to Power*. Frederick A. Praeger, Publisher. New York 1961. 296 pp.

Серед числених, більш чи менш серйозних публікацій, які появились про Хрущова після того, як він обняв провід совєтської імперії, ця книжка відзначається об'єктивною аналізою не тільки самого Хрущова,

Крім праць, які присвячені виключно Україні (найповажніші з них вже обговорено), чимало праць, в яких автори аналізують проблематику цілого СССР чи "Росії", заторкують — бо й мусять — питання України. Деякі роблять це з неприхованими чи зле маскованими симпатіями до Росії, інші — свідомо чи несвідомо — трактують Україну як частину Росії, не добачуючи окремишностей в мові, культурі, традиціях і побуті, є однак й такі автори, які ясно бачать і підкреслюють різниці поміж Україною і Росією, як у минулому, так й в сучасності. Ми не будемо тут займатись працями авторів першої і другої групи, бо це виходило б поза рамки нашого огляду, — але вважаємо потрібним звернути увагу читачів на праці, які виявляють об'єктивний підхід авторів до питання національностей в СССР, а в тому й до питання України; вибиратимемо особливо праці з ясним підходом і такі, що наświetлюють невмирущий російський імперіалізм у відношенні до тих народів, що їм доля судила бути безпосередніми сусідами росіян.

24) Barghoorn, Frederick C. **Soviet Russian Nationalism**. New York, Oxford University Press, 1956. 330 pp.

Праця відомого советолога (якого недавній арешт в СССР під "штитом" закидом шпionажу сколихнув був публічну опінію в Америці), крім глибокої аналізи советсько-російського націоналізму на тлі таких традиційних елементів російської історії, як абсолютизм, утопічно-революційні рухи серед інтелігенції, ксенофобія, милітаризм, шовінізм і месіанізм, кидає чимало світла на українсько-російські відносини внаслідок СССР.

Автор вважає, що в розвитку між-національних відносин ключове місце належить 12-ому конгресові КП(б), що відбувся в квітні 1923 р.,

бо на ньому націонал-комуністи поодиноких неросійських республік (Скрипник, Мдивані, Махарадзе) зударились з прихильниками централізму і "великоруського шовінізму" (слова Леніна), що й спричинило пізнішу ліквідацію всіх націонал-комуністів. Він дуже часто повертає до різних аспектів українсько-російських відносин і присвячує багато уваги русифікаційним заходам Москви, включно із зміною тактики після смерті Сталіна, коли то Москва почала допускати т.зв. "українських комуністів" (до речі, повністю зрусіфікованих) до співуправління імперією в характері "молодшого партнера". Праця проф. Барггорна повинна бути предметом нашої особливої уваги. Варта додати, що той самий автор в двох других книжках п. н.

"The Soviet Cultural Offensive". Princeton, N. J. Princeton University Press, 1960. VII + 353 pp. \$7.50.

"Soviet Foreign Propaganda". Princeton, N. J. Princeton University Press, 1964. IX + 329 pp. \$6.00.

Піддає вдумливій аналізі різні аспекти т.зв. "культ-обміну", який використовується більшовиками для пропагандивних цілей поза межами СССР.

25) Bray, William G. **Russian Frontiers: From Muscovy to Khrushchev**. Indianapolis - New York, Bobbs-Merrill Co. Inc. 1963. 273 pp. \$5.00.

Автор, конгресмен з Індії, вийнятоково вірно з'ясовує історію розвитку російської імперії шляхом безперервних агресій, починаючи з року 1462 (панування Івана III-го і завоювання Новгороду) аж до наших часів, він відрізняє київську Русь від московського князівства, стверджуючи:

"How Kievan Russ would have developed and how it might have differed from the Russia of today we will never know." (p. 12).

В іншому місці автор стверджує наступне:

"Today we think of Russia's territorial aggression as a result of Communism instead of regarding Communism as a weapon being used to assist in her historic imperialistic aggression." (p. 27).

Для українського читача найважливіший розділ, присвячений виключно Україні (стор. 68-71), хоч й в багатьох інших місцях автор повертається до української проблематики, обговорюючи різні види російського імперіалізму і насильного русифікаторського тиску, напр., обман лєнінського гасла про самовизначення народів вперше продемонстровано на Україні. Автор згадує і про штучний голод і про ліквідацію письменників, концтабори Сибіру і Казахстану та інші "блага" советсько-московського панування. Книжка написана в доступній формі з підкресленням найсуттєвіших моментів та залишенням менше важливих деталей, бо вона призначена для масового читача, який не має часу на основні студії, тимто вона й надається на лектуру для тих, хто не є і не хоче бути спеціалістом, але мусить знати принаймні дещо про рушійні сили, що діють на сході Європи.

26) Carman, Ernst Day. **Soviet Imperialism: Russia's Drive Toward World Domination**. Washington, D. C. Public Affairs Press, 1950. 175 pp. incl. bibliography.

В цій, відносно мало відомій, праці автор займається аналізом територіальної експансії СССР під час й після другої світової війни. Хоч з деякими його висновками можна не погоджуватись (він, напр., вважає західноукраїнські землі частиною Польщі і з цього погляду розглядає договори в Ялті і Потсдамі), його аналіза рушійних сил російського імперіалізму вдумлива і цікава. Він, напр., стверджує, що:

"In nearly all its methods of aggrandizement, the USSR has sought to establish a basis of legitimacy for its seizures. Negotiations with a Soviet puppet regime help create the illusion of legality although the regime itself may represent an insignificant element of the total population." (p. 169).

Автор неоднократно заторкує проблематику українського націоналізму, стверджуючи, що більшовики спритно використали націоналістичні тенденції серед українців для поширення території СССР, він м. і. каже:

"Soviet multi-national policy, and in particular Ukrainian nationalism, played an important part in this acquisition..." (p. 56). — "On November 6, 1945, Molotov proclaimed that the Soviet Ukraine now embraced territories in a fraternal union of which the Ukrainian brothers had dreamed for centuries..." — "Despite its various failures in the USSR, the Soviet multinational policy remains one of the strongest agents of expansionism..."

27) Conquest, Robert. **Russia After Khrushchev**. New York - Washington - London. Frederick A. Praeger Publishers, 1965. 267 pp.

28) Conquest, Robert. **The Soviet Deportation of Nationalities**. London, Macmillan, 1960. 203 pp.

Британський советолог, автор кількох праць про СССР (крім двох вище названих) і цілого ряду статей з ділянки советознавства, Роберт Конкест у своїй найновішій книжці пробує передбачити розвиток подій в СССР після усунення Хрущова в жовтні 1964 р. Аналізуючи роль "партійної машини", він спинається м. і. й над значенням т.зв. "української групи", яка за часів Хрущова зроста на силі і значенню; стверджуючи, що ці "українці" — це повністю зденаціоналізований і зрусіфікований елемент —

"...Ukrainians, who are plainly not at present to be considered as in any sense representing anything more than one denationalized faction within the CPSU as a whole..." (p. 214). Він приходить до висновку, що росіяни ні в якому випадку не допустять до того, щоб владу перебрали ці "українці", тому що:

"...the Ukrainian has always been viewed as a second-line, peripheral, vaguely unreliable Party..." (p. 155).

В окремому розділі п. н. "Succession States" автор, аналізуючи теоретично можливості розпаду СССР, стверджує, що:

"We are, in fact, faced with a policy of merging the nations of the U.S.S.R. into a unitary state, in which the old boundaries have lost their significance, Russians infiltrate the republican apparatus without even the old residual concern for local sensibilities, and the overt linguistic Russianization of the local population is pushed through against all national objections." (p. 208).

В другій своїй праці, яку можна

назвати книгою про народобивство, автор обговорює політику СССР супроти різних національностей під час другої світової війни, політику насильного переселювання цілих народів, які виявились не досить лояльні до московсько-большевицького режиму. Праця базована виключно на офіційних советських джерелах, включає статистичні дані та інший документальний матеріал у відношенні до волзьких німців, калмиків, кримських татар, чеченців та інших народів.

Частину своєї книги автор призначив на вияснення, як треба розуміти, большевицьку теорію національного самовизначення, що її створив Ленін; він, цитуючи слова Леніна про Україну з 1922 р., аналізує питання влади в СССР в системі держава—партія. Влада в советській державі належить партії, а ще точніше партійній верхівці, — а тому, що партія централізована і підлягає наказам з Москви, то це й вирішує питання, хто і як керує неросійськими народами СССР.

Володимир Савчак

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

за грудень 1966 та за січень і лютий 1967 р.

США

по \$10.00

пл. сен. В. Помірко, Чикаго
пл. сен. З. Корчинський, Нью-Йорк
Український Музей, Стемфорд
Ольга Макар і Дочки, Дітройт — у першу річницю смерті мужа і батька пл. сен. Модеста Макара

по \$5.00

пл. сен. І. Ганкевич, Йонкерс
пл. сен. Р. Несторович, Делявер Ситі
пл. сен. Ю. Юринець, Чикаго
пл. сен. Ю. Ференцевич, Джерзі Ситі

інж. Роман Баранський, Йонкерс
пл. сен. О. Гаврилюк, Форт Дікс
пл. сен. Т. Ліськевич, Чикаго
пл. сен. В. Бутенко, Джеймсвілл
ст. пл. І. Дорошак, Боффало
пл. сен. Ю. Крижанівський, Філадельфія

Осередок Праці УПС, Кергонксон
пл. сен. А. Слюсарчук, Дітройт
пл. сен. о. Б. і В. Смики, Ютика

по \$3.00

пл. сен. О. Стецюра, Рівердейл
пл. сен. Л. і Л. Онишкевичі, Трентон

по \$2.50

пл. есн. Х. Навроцька, Квінс Вілледж
пл. сен. Я. Рак, Ірвінгтон

по \$2.00

пл. сен. Б. Титла, Бруклін
пл. сен. М. Гудзоватий, Йонкерс
ст. пл. М. Білинська, Чикаго
пл. сен. Р. і С. Крупка, Чикаго
ст. пл. Д. Гусак, Бруклін
пл. сен. О. Бережницький, Боффало
пл. сен. І. Гринь, Іст Гартфорд
пл. сен. І. Ганкевич, Йонкерс
пл. сен. Х. Лисобей, Філадельфія
ст. пл. С. Матковський, Рочестер
пл. сен. О. Нагорняк, Чикаго
пл. сен. І. Кравців, Філадельфія
пл. сен. А. і Л. Мицьо, Елізабет

по \$1.42

пл. сен. Д. Беднарський, Менвілл

по \$1.25

ст. пл. А. Рейнарович, Бруклін

по \$1.00

пл. сен. В. Гайдук, Чикаго
пл. сен. К. Довбенко, Джібсонія
ст. пл. І. Сущко, Парма
пл. сен. М. Гук, Клівленд
ст. пл. Р. Савицький, Бронкс
пл. сен. Д. Татарин, Мінеаполіс
пл. сен. Р. Цегельський, Парма
ст. пл. Б. Кекіш, Нью-Йорк
пл. сен. І. Раковський, Бронкс
пл. сен. В. Залуський, Бронкс
пл. сен. Л. Музичка, Кентон
пл. сен. О. Хадай, Денвер
пл. сен. В. Яворський, Ньюарк
пл. сен. Л. Боднар, Клівленд
пл. сен. І. Сольчаник, Честер
пл. сен. В. Шірай, Нью-Гейвен
пл. сен. М. Ходновська, Ірвінгтон
ст. пл. О. Ласка, Дітройт

КАНАДА

по \$20.00

Кур. УСП "Шостокрилі", Крило в в Торонто

по \$14.25

Осередок Праці УПС, Вінніпег

по \$12.00

пл. сен. Д. Навроцька, Вінніпег

по \$10.00

пл. сен. О. Манастирський, Торонто
31 кур. УПС "Вовкулаки", Торонто, Монреаль, Чикаго

по \$5.00

пл. сен. Ю. Яців, Вітбі
д-р Петро Воробій, Ріджайна
пл. сен. М. Юник, Торонто
пл. сен. Р. Ганківська, Куксвіл
пл. сен. Б. Ковалюк, Монреаль
пл. сен. Р. Копач, Торонто
д-р Р. Цурковський, Торонто
Пластова Група, Ріджайна

по \$4.25

пл. сен. А. Тершаковець, Торонто

по \$3.00

ст. пл. О. Гавалешка, Монреаль
пл. сен. А. Харак, Торонто
пл. сен. В. і Л. Пасецькі, Оттава

по \$2.50

пл. сен. Т. Руденський, Ст. Кетеринс

по \$2.00

пл. сен. Я. Скрипник, Ріджайна
ст. пл. Р. Мельник, Монреаль
ст. пл. Х. Мазуркевич, Торонто
ст. пл. І. Бардин, Торонто

пл. сен. Д. Навроцька, Вінніпег
ст. пл. Ю. Спольський, Мус Джо
пл. сен. О. Родинюк, Едмонтон

по \$1,25

пл. сен. Б. Бережницький, Монреаль
В. Кметик, Монреаль
Р. Кайда, Вінніпег

по \$1.00

ст. пл. О. Дідух, Монреаль
ст. пл. С. Геник-Березовський,
Торонто
пл. сен. А. Білоус, Торонто
С. Базюк, Едмонтон
ст. пл. Ю. Міщина, Торонто
ст. пл. Х. Кручова, Монреаль
пл. сен. В. Максимець, Торонто

● Кожний член старшого пластуна, пластового сеньйорату і Пластприяту повинен раз у рік скласти пожертву на пресфонд "Пластового Шляху".

● Кожний осередок праці УПС чи УСП, як теж кожний курінь, кожна стежа УСП чи УПС і кожний осередок Пластприяту повинні теж скласти пожертву на пресфонд свого журналу! ● Якщо Ви ще досі цього не зробили, то виконайте це тепер, якщо бажаєте, щоб "Пластовий Шлях" далі правильно і своєчасно появлявся!

АДМІНІСТРАЦІЯ

Скомплектуйте собі "Пл. Шлях"

● Ви напевно зберігаєте всі числа відновленого в січні 1966 р. "Пластового Шляху", що досі появилися (а саме від ч. 1 (8) з 1966 р. до ч. 1 (12) з 1967 р.

● Щоб скомплектувати всі числа "Пластового Шляху", купіть собі обов'язково теж і ті числа, що появилися у давніших роках, а саме: ч. 1 до ч. 3, що появилися ще в 1930 р. на рідних землях у Львові (офсетова відбитка), як теж ч. 4 до 7, що появилися в 1950—1954 роках у Німеччині, разом 7 чисел. — Ціна кожного числа 60 центів, разом за 7 чисел \$4.20 з поштовою пересилкою.

● У давніших числах "Пластового Шляху" є теж дуже цікаві статті і матеріали, які і сьогодні є дуже актуальні.

● Замовляйте давніші числа "Пластового Шляху" у пластових крамницях у Канаді або США:

1) Ply Co-op. Ltd., 768 Queen St. West, Toronto 3, Ont., Canada

або

2) Molode Zytia, 304 E. — 9 st., New York, N. Y. 10003, USA

ІНШІ КРАЇ

по \$19.40

пл. сен. В. Ісаїв, Німеччина

по \$6.00

пл. сен. Я. Мицко, Великобританія

по \$2.00

о. І. Кіт, Бельгія

Впродовж грудня 1966 р., січня і лютого 1967 р. склали на пресфонд "Пластового Шляху":

із США 55 друзів і подруг	\$162.67
з Канади 35 друзів і подруг	146.75
з інших країв 4 друзів	27.03
Разом 94 друзів і подруг	\$336.45

НАША ХРОНІКА

ПЛАСТОВІ ТАБОРИ В АВСТРАЛІЇ В 1966/67 р.

Найважливішою подією пластових таборів на нашому континенті є купно площі у Південній Австралії. Це третя з черги, а друга по величині пластова таборова площа в Австралії, яку придбала Пластова Станиця в Аделайді, завдяки жертвенності Пластприяту та зарадності пластунів. Пластова оселя "Бескид" — має приблизно 46 акрів із власною річкою (вода є завжди проблемою у наших обставинах), є у доступній віддалі від міста та положена серед підгір'я. Без уваги на короткий час до початку табору, побудовано кухонний будинок, а у дальшому пляні є будова водопроводів, санітарних бльоків, басейнів та іншого таборового устаткування. Повні запалу аделайдці в короткому часі доказали, що вони не пристають позаду, і треба їм тільки бажати успіху та витривалості у розбудові "Бескиду".

Тогорічне літо, а радше таборовий час позначився лагідною погодою, відсутністю спек чи дощів та вогнів лісів (бушу).

Найбільшим табором, як завжди, був Вікторіанський "Сокіл". Розбудований дальшими вкладами праці Пластприяту із Мельборну, Джелонгу та Баларату — "Сокіл" стає зразком не тільки для українських таборів, але і для таборів місцевої молоді. Своїм простором та положенням дає найкращі можливості для пластування та є атракцією для ширших мас громадянства.

Тематикою таборування була козацька доба, і такі були назви підтаборів — Хортиця — новачки, Гамалія — новачки, Задунайська Січ — юначки, Іван Підкова — юначки, та Бунчук — підтабір старших пластунок. Комendanтом був незаступимий Вадим Стельмахів, бунчужним В. Микитен-

ко, членами булави були: М. Куціль, Ю. Кошарський, О. Венгринович, Є. Стахів, О. Роман, І. Жилан, О. Дудинська, М. Горбачьо, Т. Вуц, Р. Гаврилук, Л. Мулярчук, Д. Михайлишин, М. Максимович, Н. Яворський, В. Пайда, Я. Бойчук, В. Шевченко А. Левинська. Загальний стан у таборах — 193 особи.

Пластовий табір у Новій Південній Валії називався "Вечірній Гомін" та відбувся на власній площі Холодний Яр. Сама площа, перша із прибутків австралійського Пласту, положена на передмісті великого Сіднею, в останніх роках затрачає пластовий характер через своє положення, яке щораз то більше наповнюється житловими будинками. Пластприят вклав в останніх роках багато праці при розбудові та покращанні таборових споруд, однак розглядається за можливістю набуття нового більшого місця. Комendanтом цього табору був В. Спесивий, а у склад таборових булав входили Ю. Сивак, К. Чокіла, Б. Гузій, Б. Якубів, Л. Мамчак, Р. Бучацький, Г. Янчук, З. Сивак, О. Тиравська, С. Лінде, Н. Теодорович, А. Прудник, В. Спесива, А. Строкон, М. Барановська, М. Шухевич. Загальний стан таборовиків був — 87.

Тематикою табору в Південній Австралії "Беркут" на Бескиді були постаті із творів І. Франка. Комendanтом табору був Богдан Соловій, бунчужними В. Лабаз та І. Мисак, членами булави — В. Яковлів, Х. Цюрак, С. Гигорців, М. Кіналь, Д. Войцешко та М. Висоцький. Загальний стан таборовиків був — 84.

Крайова Пластова Старшина перевела два табори. Перший — це вишкільний табір для юнацьких вояцьких, в якому взяли участь пла-